Informatīvais ziņojums
Par makroekonomisko situāciju valstī

RĪGA
2013.gada janvāris

Ievads

Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Finanšu ministriju ir sagatavojusi deviņpadsmito informatīvo ziņojumu par makroekonomisko situāciju valstī.

Ziņojums sagatavots, pamatojoties uz Ministru kabineta 2008.gada 15.aprīļa sēdes protokola Nr.24 43.§ 6.punktu, kas uzdod Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju līdz 2008.gada 15.jūnijam un turpmāk reizi divos mēnešos iesniegt kārtējo ziņojumu Ministru kabinetā par makroekonomisko situāciju valstī. Ziņojuma iesniegšanas termiņi ir precizēti Ministru prezidenta Valda Dombrovska 2009.gada 16. oktobra rezolūcijā Nr.12/SAN-1005/21380, kas uzdod sagatavot kārtējo informatīvo ziņojumu līdz 2009.gada 29.decembrim un nākamos reizi trīs mēnešos.

Saskaņā ar 2008.gada 12.decembra sēdes protokola Nr.94 88.§ 2.punktu, Ekonomikas ministrija, sagatavojot kārtējo informatīvo ziņojumu, ir ņēmusi vērā arī patērētāju, ražotāju un pakalpojumu sniedzēju konjunktūras apsekojumu rezultātus.

Ziņojums ietver kopsavilkumu un 8 nodaļas – ārējā ekonomiskā vide, tekošās situācijas raksturojums reālajā, ārējā un finanšu sektorā, tendences darba tirgū, cenu izmaiņas, kā arī ekonomiskās attīstības prognozes.

Visa skaitliskā informācija un dati, izņemot īpaši norādītajos gadījumos, ir ņemti no Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes vai Eurostat datu bāzes. Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas dati ir izmantoti maksājumu bilances un monetāro rādītāju aprakstā. Finanšu ministrijas un Valsts kases dati izmantoti valdības finanšu raksturojumā.

Saturs

Attēlu un tabulu saraksts 5
Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums 7
1. Ārējā ekonomiskā vide 8
2. Produkcijas izlaide 12
3. Pieprasījums 26
4. Ārējais sektors 31
5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors 35
6. Darba tirgus 40
7. Cenas 42
8. Prognozes 48

Saīsinājumi

ASV	Amerikas Savienotās Valstis
ĀTI	Ārvalstu tiešās investīcijas
EE	Igaunija
ES	Eiropas Savienība
EUR	Eiro, oficiālā Eiropas Savienības naudas vienība
EU-27	Eiropas Savienība (visas 27 dalībvalstis)
IKP	Iekšzemes kopprodukts
Ls	Lats
LT	Lietuva
LV	Latvija
NVS	Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
RCI	Ražotāju cenu indekss
VCI	Ražotāju cenu indekss vietējā tirgū realizētajai produkcijai
VID	Valsts ieņēmumu dienests
XCI	Ražotāju cenu indekss eksportētajai produkcijai

Attēlu un tabulu saraksts

Attēlu un tabulu saraksts **5**
Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums **7**
1. Ārējā ekonomiskā vide **8**
1.1.tabula. IKP dinamika pa valstīm 11
2. Produkcijas izlaide **12**
2.1.attēls. IKP dinamika pa ceturkšņiem 16
2.1.tabula. IKP dinamika 16
2.2.attēls. Tautsaimniecības struktūra 16
2.3.attēls. Ekonomikas sentimenta indekss 16
2.4.attēls. Mazumtirdzniecība 17
2.5.attēls. Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs 17
2.6.attēls. Būvniecību raksturojošie rādītāji 18
2.7.attēls. Kravu apgrozījums 18
2.8.attēls. Apstrādes rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indekss 19
2.9.attēls. Rūpniecības konfidences rādītājs un ražošanas jaudu noslodze 19
2.10.attēls. Apstrādes rūpniecību raksturojošie rādītāji 20
2.11.attēls. Pārtikas un dzērienu ražošanu raksturojošie rādītāji 20
2.12.attēls. Vieglo rūpniecību raksturojoši rādītāji 21
2.13.attēls. Kokapstrādi raksturojoši rādītāji 21
2.14.attēls. Papīra ražošanu un izdevējdarbību raksturojoši rādītāji 22
2.15.attēls. Ķīmisko rūpniecību un tās saskarnozares raksturojoši rādītāji 22
2.16.attēls. Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu raksturojoši rādītāji 23
2.17.attēls. Metāla un gatavo metāla izstrādājumu ražošanu raksturojoši rādītāji 23
2.18.attēls. Elektrisko un optisko iekārtu ražošanu raksturojoši rādītāji 24
2.19.attēls. Mašīnu un iekārtu ražošanu raksturojoši rādītāji 24
2.20.attēls. Transporta līdzekļu ražošanu raksturojoši rādītāji 25
3. Pieprasījums **26**
3.1.tabula. IKP no izlietojuma puses 28
3.1.attēls. Iekšzemes pieprasījuma izmaiņas pa ceturkšņiem 29
3.2.attēls. Privātā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem 29
3.3.attēls. Sabiedriskā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem 29
3.4.attēls. Investīcijas pamatlīdzekļos pa ceturkšņiem 30
3.5.attēls. Preču un pakalpojumu eksports pa ceturkšņiem 30
3.6.attēls. Preču un pakalpojumu imports pa ceturkšņiem 30

4. Ārējais sektors **31**
4.1.attēls. Preču eksports un imports pa mēnešiem 33
4.2.attēls. Pakalpojumu eksports un imports pa mēnešiem 33
4.3.attēls. Maksājumu bilance pa ceturkšņiem 34
4.4.attēls. Lata reālā efektīvā kursa indekss 34
5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors **35**
5.1.attēls. Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji 38
5.2.attēls. Nodokļu ieņēmumi 38
5.3.attēls. Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti 39
5.4.attēls. Vidējās svērtās % likmes izsniegtajiem kredītiem, (latos un eiro) 39
6. Darba tirgus **40**
6.1.attēls. Nodarbinātība 41
6.2.attēls. Bezdarbs 41
6.3.attēls. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa 41
7. Cenas **42**
7.1.attēls. Patēriņa cenu pārmaiņas 43
7.1.tabula. Patēriņa cenu pārmaiņas pa mēnešiem, procentos 43
7.2.attēls. Patēriņa cenu indekss grupās un apakšgrupās 44
7.3.attēls. Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu 45
7.4.attēls. Saskaņotais patēriņa cenu indekss pa mēnešiem 46
7.5.attēls. Ražotāju cenu pārmaiņas 46
7.6.attēls. Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā 47
7.7.attēls. Patēriņa cenu, ražotāju cenu un tirgus pakalpojumu pievienotās vērtības deflatora izmaiņas 47
8. Prognozes **48**
8.1.tabula. IKP dinamika, % pret iepriekšējo gadu 48
8.1.attēls. Darba tirgus attīstības tendences 49
8.2.attēls. Patēriņa cenu tendences 50

Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums

2012.gadā Latvijas ekonomika bija noturīga pret ārējās vides satricinājumiem. Turpina palielināties eksporta apjomi. Lai arī atsevišķās ES valstīs ekonomiskā situācija ir smaga, tajā pašā laikā gandrīz puse no visa Latvijas eksporta apjoma kāpuma saistīta ar krīzes mazāk skarto ES valstu tirgiem – galvenokārt Poliju, Dāniju, Igauniju un Lielbritāniju. Strauji eksporta apjomi pieauga arī uz NVS un pārējām pasaules valstīm, kas liecina, ka uzņēmēji apgūst aizvien jaunus tirgus.

Eksporta iespējas sekmēja ražošanas apjomu pieaugumu apstrādes rūpniecībā. 2012.gada laikā apstrādes rūpniecībā ražošanas apjomi mēnešu griezumā ļoti svārstījās – pēc strauja kāpuma viena mēneša laikā, sekoja neliels atslābums. Taču kopumā nozarē bija vērojama stabila izaugsme. 2012.gada vienpadsmit mēnešos apstrādes rūpniecībā ražošanas apjomi bija ievērojami lielāki nekā 2011.gada atbilstošajā periodā – kāpums par 10,2%. Pie tam, pat saglabājoties vājam pieprasījumam ārējos tirgos, nevienā no apstrādes rūpniecības nozarēm nav vērojamas tendences, kas liecinātu par ražošanas sašaurināšanos.

2012.gadā turpināja augt arī privātais patēriņš un atbilstoši palielinājās arī mazumtirdzniecības apjomi. Nodokļu ieņēmumi bija lielāki nekā tika prognozēts iepriekš. Pretēji tendencēm ES, Latvijas iedzīvotāju un uzņēmēju konfidence nepasliktinājās. Kopumā 2012.gadā pēc Ekonomikas ministrijas novērtējuma IKP ir pieaudzis par 5,2 procentiem.

Ekonomiskās situācijas uzlabošanos nav vēl sajutuši visi iedzīvotāji. Darba iespējas un atalgojums aug lēnāk nekā ekonomika kopumā. 2012.gada 3.ceturksnī nodarbināto skaits sasniedza 905 tūkstošus, kas bija par 3,4% jeb 30 tūkstošiem vairāk nekā iepriekšējā gada 3.ceturksnī. Bezdarba līmenis, lai arī ir samazinājies līdz 13,5%, tomēr joprojām ir augsts.

2013.gadā, saglabājoties vājam pieprasījumam ārējos tirgos, sagaidāms, ka Latvijas preču un pakalpojumu eksporta apjomu pieaugums būs mērenāks nekā iepriekšējos gados. Tajā pašā lakā ienākumu pieaugums no eksporta joprojām veicinās pieprasījuma pieaugumu iekšējā tirgū. Ekonomikas ministrija prognozē, ka Latvijas ekonomikas izaugsme kopumā 2013.gadā varētu būt 4% robežās.

Neraugoties uz salīdzinoši straujo izaugsmi, patēriņa cenas 2012.gadā kopumā saglabāja mērenu pieaugumu, kas bija tuvs sezonālo svārstību līmenim. Vidējais cenu līmenis 2012. gadā bija par 2,3% augstāks nekā iepriekšējā gadā. Cenu pieaugumu galvenokārt noteica administratīvi regulējamo cenu palielinājums, kā arī pārtikas un degvielas cenu kāpums. Ekonomikas ministrija prognozē, ka arī 2013.gadā sagaidāms mērens cenu pieaugums – vidēji gada laikā par 1,5%. Vienlaikus saglabāsies liela nenoteiktība saistībā ar pārtikas un degvielas cenām pasaulē.

1. Ārējā ekonomiskā vide

Pasaules ekonomikas attīstība joprojām ir lēna. Attīstītajās valstīs izaugsmi ierobežo fiskālā konsolidācija un joprojām vājās finanšu sistēmas, savukārt vājais ārējais pieprasījums negatīvi ietekmē attīstības valstu izaugsmi.

Eiropas Savienībā (ES-27) pēc sekmīgas izaugsmes 2011.gada sākumā, pieauguma tempi kļuva aizvien mērenāki un kopš 2011.gada beigām jau bija vērojams ekonomisko aktivitāšu samazinājums. Ekonomikas lejupslīde ir saistīta ar spriedzi finanšu sektorā, bažām par valdību finansiālo stāvokli, bilanču posteņu korekciju turpināšanos, kā arī nelabvēlīgu situāciju ārējā vidē.

ES-27 valstīs kopumā 2012.gada 3.ceturksnī IKP pieaugums bija niecīgs – par 0,1%, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Tajā pašā laikā eirozonā IKP saruka par 0,1 procentu. Pieejamie statistiskie dati un apsekojumu rādītāji joprojām liecina, ka ekonomiskās aktivitātes nepieauga arī gada pēdējā ceturksnī. Tajā pašā laikā konfidences rādītāji, lai arī zemā līmenī, bet ir stabilizējušies.

Lai arī 2012.gada trīs ceturkšņos kopumā ES-27 bija vērojams ekonomikas kritums, tomēr attīstības tendences dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgas. Francijā, kur stabila ekonomikas izaugsme bija vērojama gan 2010.gadā, gan 2011.gada pirmajā pusē, kopš 2011.gada 4.ceturkšņa ekonomika stagnē un IKP saglabājas iepriekšējo ceturkšņu līmenī. Vācijā ražošanas apjomu pieaugums rūpniecībā, bezdarba samazināšanās un salīdzinoši labi konfidences rādītāji 2012.gadā veicināja ekonomikas izaugsmi – 2012.gada trīs ceturkšņu laikā IKP pieauga par 1%, salīdzinot ar 2011.gada 4.ceturksni (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Lielbritānijā pēc ekonomisko aktivitāšu samazinājuma trīs ceturkšņus pēc kārtas, 2012.gada 3.ceturksnī IKP palielinājās par 0,9% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). 2012.gada 3.ceturksnī IKP pieaugums bija vērojams arī Zviedrijā, Dānijā un Īrijā, kā arī vairākās jaunajās ES dalībvalstīs – Latvijā, Igaunijā, Lietuvā, Polijā, Slovākijā.

Tajā pašā laikā ekonomiskā lejupslīde turpinās Eiropas dienvidu valstīs – Grieķijā, Portugālē, Itālijā un Spānijā. Šo valstu turpmāko attīstību ietekmēs valstu budžetu konsolidācija un spēja nodrošināt finanšu sektoru stabilitāti. 2012.gada 3.ceturksnī vērā ņemams IKP samazinājums bija vērojams arī tādās valstīs kā Slovēnija, Nīderlande un Kipra. Kopumā 13 ES dalībvalstīs 2012.gada 3.ceturksnī IKP līmenis bija zemāks nekā 2011. gada 3.ceturksnī.

Baltijas valstīs pēc dziļas ekonomikas lejupslīdes kopš 2009.gada beigām ir atsākusies izaugsme. 2011. un 2012.gadā Baltijas valstīs bija straujākie ekonomikas izaugsmes tempi ES. 2012.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, Latvijā IKP pieauga par 1,7%, Igaunijā – par 1,6%, bet Lietuvā – par 1,3%. Baltijas valstu ekonomikas izaugsmes pamatā ir eksporta pieaugums, ko sekmē krīzes laikā atgūtā ražotāju konkurētspēja. Ienākumu palielinājums no eksporta pakāpeniski veicina arī pieprasījuma pieaugumu iekšējā tirgū.

Pretēji tendencēm Eiropā, **ASV** ekonomikā 2012.gada trīs ceturkšņos turpinājās izaugsme. Tam pamatā bija spēcīgi makroekonomiskās politikas stimuli un finanšu stabilizācijas pasākumi. IKP 2012.gada 1.ceturknī pieauga par 0,5%, 2.ceturksnī – par 0,3%, bet 3.ceturksnī – par 0,8% (salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). 2012.gada 3.ceturksnī ASV IKP bija par 2,6% liekāks nekā 2011.gada 3.ceturksnī. Vienlaikus straujāku ekonomikas izaugsmi ierobežo vājais privātais patēriņš, salīdzinoši zemais nodarbinātības līmenis, nestabilitāte ārējā vidē (īpaši eirozonā) u.c. faktori. Kā pozitīvu ietekmi uz izaugsmi var minēt eksporta pieaugumu un importa samazināšanos, mājokļu tirgus stabilizēšanos un privātās kreditēšanas pieaugumu, pat neskatoties uz ES banku aktivitāšu mazināšanos ASV tirgū.

Āzijas valstis globālo krīzi bija pārvarējušas veiksmīgāk nekā citu reģionu valstis. Tomēr pēdējā gada laikā vājais pieprasījums ārējos tirgos ietekmē Āzijas valstu izaugsmes tempus.

Japānā 2011.gadā būtisku ietekmi uz ekonomikas izaugsmi atstāja zemestrīces sekas un nestabilitāte ārējā vidē. 2012.gada pirmajā pusē Japānas IKP pieauga par 1,4%, savukārt 3.ceturksnī samazinājās par 0,9% (salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni), neskatoties uz to, ka iepriekš tika prognozēta izaugsme. To pamatā noteica vājais eksporta pieaugums un lēnāki iekšējā pieprasījuma pieauguma tempi, kā arī valsts investīciju samazināšanās 2011.gada katastrofu skartajos valsts reģionos.

Ķīnā ekonomikas izaugsmes tempi septīto ceturksni pēc kārtas pakāpeniski palēninās. 2012.gada 3.ceturksnī IKP par 7,4% pārsniedza 2011.gada 3.ceturkšņa līmeni. Izaugsmes pieauguma palēninināšanos kopš 2011.gada otrās puses ietekmē investīciju samazināšanās nekustamo īpašumu tirgū, kā arī ražošanas apjomu un eksporta pieauguma tempu piebremzēšanās, ko galvenokārt noteica vājais pieprasījums attīstītajās valstīs.

Indijā 2012.gada 3.ceturksnī IKP pieauga par 5,3%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Indijas ekonomiskā aktivitāte samazinās saistībā ar uzņēmēju neuzticības kāpumu, kā arī lēnajām strukturālajām reformām, stingro politiku inflācijas samazināšanai un vājo ārējo pieprasījumu saistībā ar Eiropas parādu krīzi.

NVS reģiona atgūšanās pēc krīzes periodā balstās uz augstajām resursu cenām un kapitāla plūsmu atjaunošanos. Tāpat kā citos reģionos arī NVS valstu izaugsme nav vienmērīga – reģiona attīstību galvenokārt veicina Krievijas ekonomikas atveseļošanās. Tomēr arī Krievijā izaugsmes tempi mazinās – 2012.gada 3.ceturksnī IKP par 2,9% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā ceturkšņa līmeni (2011.gada 3.ceturksnī IKP pieauga par 5%). 2012.gada 3.ceturksnī bija lēnākais IKP pieaugums kopš 2010.gada sākuma. Izaugsmes tempu samazināšanos ietekmēja lauksaimniecības produkcijas apjomu samazinājums – augustā un septembrī tika novākti par 24% mazāk graudu nekā gadu iepriekš. Pagājušajā sezonā Krievija bija pasaulē trešā lielākā kviešu eksportētāja. IKP tempu samazinājumu ietekmēja arī pēdējos divos ceturkšņos zemākais Eiropas valstu pieprasījums pēc Krievijas precēm, pie tam ES veido aptuveni pusi no Krievijas preču ārējas tirdzniecības. Krievija ir viena no lielākajām naftas un gāzes eksportētājām un tās turpmāka izaugsme lielā mērā būs atkarīga no šo preču cenu svārstībām pasaulē.

2012.gada oktobrī Starptautiskais Valūtas fonds pazemināja **globālās ekonomikas izaugsmes prognozes**. Pēc SVF prognozēm, pasaules ekonomikā 2013.gadā sagaidāms pieaugums par 3,6%. Līdzīgi kā iepriekšējos gados attīstīto valstu ekonomiskā izaugsme būs lēnāka nekā attīstības un jaunattīstības valstīs – ASV 2012.gadā tiek prognozēta izaugsme par 2,1%, savukārt eirozonas valstīs ekonomiskās aktivitātes 2013.gadā varētu pieaugt vien par 0,2%. Eirozonas valstīs saglabāsies spriedze finanšu sektorā, ko var ietekmēt dalībvalstu nespēja būtiski mazināt budžetu deficītus un parādu līmeņus. Situācija finanšu sektorā var atstāt pakārtoto ietekmi uz reālo sektoru. Izaugsmes perspektīvas lielā mērā var ietekmēt arī turpmāks preču, it īpaši energoresursu, cenu pieaugums.

Nodaļas turpinājumā tabulā sniegta informācija par Eiropas ekonomiskās zonas valstu, kā arī ASV un Japānas ekonomiku attīstības tendencēm pēdējo astoņu ceturkšņu laikā.

1.1.tabula. **IKP dinamika pa valstīm**

	% pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni (t/t-4), sezonāli neizlīdzināti dati								% pret iepriekšējo ceturksni (t/t-1), sezonāli izlīdzināti dati							
	2010	**2011**				**2012**			**2010**	**2011**				**2012**		
	IV	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**
ES-27	2,2	2,3	1,9	1,4	0,6	0,6	-0,7	-0,5	0,3	0,6	0,3	0,2	-0,3	0,0	-0,2	0,1
Eiro zona	2,1	2,6	1,7	1,3	0,2	0,3	-0,8	-0,8	0,3	0,6	0,2	0,1	-0,3	0,0	-0,2	-0,1
Latvija	2,8	3,6	5,7	6,6	5,7	6,9	5,0	5,2	1,1	1,5	2,0	1,2	1,0	1,2	1,3	1,7
Lietuva	5,0	5,5	5,6	6,6	5,7	3,9	2,1	4,4	2,0	1,6	1,7	1,2	1,0	0,3	0,6	1,3
Igaunija	7,6	9,9	8,3	9,3	5,9	3,4	2,2	3,5	2,8	2,5	1,8	1,0	0,8	0,3	0,9	1,6
Austrija	2,4	4,7	4,1	1,8	0,4	1,7	0,1	0,7	1,1	0,6	0,3	0,0	0,1	0,3	0,1	0,1
Beļģija	2,3	2,9	2,0	1,5	0,8	0,5	-0,5	-0,4	0,5	0,8	0,2	0,0	-0,1	0,2	-0,5	0,0
Bulgārija	3,1	2,1	2,7	1,9	0,3	0,9	1,0	0,9	0,6	0,4	0,3	0,1	0,1	0,0	0,3	0,1
Čehija	3,2	3,4	2,1	1,6	0,6	-0,2	-1,6	-1,6	0,7	0,7	0,2	-0,1	0,0	-0,6	-0,4	-0,3
Dānija	2,6	2,6	1,7	-0,1	0,3	0,0	-1,2	-0,3	-0,6	0,3	0,5	-0,5	0,0	0,1	-0,7	0,3
Francija	1,6	2,6	1,9	1,3	1,0	0,6	-0,4	-0,1	0,4	0,9	0,1	0,2	0,0	0,0	-0,1	0,1
Grieķija	-9,0	-8,8	-7,9	-4,0	-7,9	-6,7	-6,3	-6,9	-2,8	0,2	:	:	:	:	:	:
Itālija	2,0	1,2	1,1	0,4	-0,9	-1,1	-2,7	-2,5	0,2	0,1	0,3	-0,1	-0,7	-0,8	-0,7	-0,2
Īrija	0,2	-0,9	2,9	1,0	2,8	2,3	-0,5	0,8	-1,3	0,7	2,0	-0,5	0,7	-0,5	0,4	0,2
Kipra	2,4	1,7	1,6	-0,4	-0,8	-1,6	-2,6	-2,0	0,2	0,3	0,0	-0,8	-0,3	-0,6	-0,8	-0,4
Lielbritānija	1,8	0,1	2,1	0,7	0,6	1,4	-0,9	0,1	-0,4	0,4	0,1	0,6	-0,3	-0,2	-0,4	0,9
Luksemburga	3,5	3,3	1,7	1,5	0,2	-0,4	0,9	0,0	1,1	-0,1	-0,7	0,7	-0,3	0,1	0,5	-0,3
Malta	3,0	2,9	2,6	1,8	-0,7	-0,9	1,3	1,9	2,2	0,0	-0,5	0,2	-0,4	0,0	1,4	0,9
Nīderlande	2,3	2,6	1,4	0,9	-0,8	-0,8	-0,4	-1,5	0,9	0,5	-0,1	-0,2	-0,7	0,1	0,1	-0,9
Polija	4,3	4,1	4,4	4,1	4,6	3,7	2,0	1,6	0,8	1,1	1,3	0,8	0,8	0,5	0,2	0,4
Portugāle	0,9	-0,8	-1,2	-2,0	-2,7	-0,8	-4,2	-2,7	-0,3	-0,9	-0,1	-0,5	-1,6	-0,1	-1,0	-0,9
Rumānija	-1,0	1,7	1,4	4,4	1,9	0,3	1,1	-0,5	0,8	1,3	-0,1	1,3	-0,1	-0,2	0,2	-0,4
Slovākija	3,9	3,2	3,4	2,6	3,8	2,9	2,6	2,1	0,7	0,8	0,8	0,7	0,8	0,5	0,6	0,6
Slovēnija	2,3	2,5	1,6	0,8	-2,4	0,1	-3,2	-3,3	0,9	-0,3	0,5	0,0	-1,2	0,0	-1,1	-0,6
Somija	5,4	5,2	1,9	3,1	1,0	1,8	-0,3	-1,2	1,7	0,1	0,4	0,8	-0,4	0,6	-1,1	-0,1
Spānija	-0,1	0,5	0,7	0,9	-0,4	-0,8	-1,6	-1,5	0,1	0,3	0,2	0,0	-0,5	-0,4	-0,4	-0,3
Ungārija	2,0	2,6	1,3	1,4	1,3	-0,7	-1,5	-1,5	0,2	1,4	-0,3	0,1	0,1	-1,1	-0,4	-0,2
Vācija	4,2	5,2	3,1	2,6	1,4	1,7	0,5	0,4	0,6	1,2	0,5	0,4	-0,1	0,5	0,3	0,2
Zviedrija	8,4	6,1	3,8	4,2	1,1	1,7	0,9	0,3	1,7	0,4	0,7	1,2	-1,1	0,5	0,7	0,5
Islande	0,0	3,4	1,8	3,3	1,7	4,3	-0,5	2,1	3,6	0,2	-4,6	4,3	3,6	0,7	-6,1	3,5
Norvēģija	0,7	-0,5	-0,4	4,2	1,7	4,4	4,7	1,2	2,0	-0,5	0,5	2,1	-0,1	1,4	1,0	-0,8
Šveice	3,8	2,9	2,5	1,5	0,8	1,0	0,3	1,4	1,0	0,3	0,5	-0,2	0,3	0,5	-0,1	0,6
ASV	2,4	1,8	1,9	1,6	2,0	2,4	2,1	2,6	0,6	0,0	0,6	0,3	1,0	0,5	0,3	0,8
Japāna	3,3	0,0	-1,6	-0,5	-0,2	3,4	3,9	0,5	-0,4	-1,9	-0,7	2,5	0,1	1,4	0,0	-0,9

: - nav datu

2. Produkcijas izlaide

IKP 2012.gada 3.ceturksnī bija par 5,2% lielāks nekā iepriekšējā gada 3.ceturksnī un, salīdzinot ar 2.ceturksni, IKP palielinājās par 1,7% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Neraugoties uz saspringto ekonomisko situāciju un pat vērojamo recesiju vairākās ES valstīs, Latvijas IKP pieaugums 3.ceturkšņa laikā bija pat straujāks nekā 2012. gada pirmajos divos ceturkšņos (attiecīgi par 1,2% un 1,3%, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni). Kopumā 2012. gada trīs ceturkšņos IKP par 5,6% pārsniedza 2011.gada atbilstošā perioda līmeni, bet kopš krīzes zemākā punkta 2009.gada 3.ceturksnī IKP ir palielinājies par 14,6 procentiem.

Saglabājoties eksporta iespējām un palielinoties pieprasījumam iekšējā tirgū, 2012.gadā stabils pieaugums saglabājas apstrādes rūpniecībā. Apstrādes rūpniecības ražošanas apjomi 2012.gada 3.ceturksnī bija par 7,2% lielāki nekā 2011.gada 3.ceturksnī. Kopumā 2012.gada trīs ceturkšņos ražošanas apjomi apstrādes rūpniecībā par 10,5% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeni. Ņemot vērā nozares pieaugošo īpatsvaru tautsaimniecībā, ražošanas apjomu kāpums šajā periodā nodrošināja vairāk nekā ¼ daļu no visas ekonomikas izaugsmes.

2012. gadā ražošanas apjomu samazinājums bija vērojams pārējās rūpniecības nozarēs (elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde). Arī 2012.gada 3.ceturksnī ražošanas apjomi nozarē bija par 2,2% mazāki nekā pirms gada. To pamatā noteica mazāki saražotās elektroenerģijas un siltumenerģijas apjomi saistībā ar laika apstākļiem.

Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē 2012.gada 3.ceturksnī izlaides apjomi par 7,3% pārsniedza 2011. gada 3.ceturkšņa līmeni. Kopumā 2012.gada trīs ceturkšņos lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares apjomi par 6,4% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeni.

2012.gada 3.ceturksnī lēnāka izaugsme bija vērojama transporta un uzglabāšanas nozarē – pieaugums par 3,2%, salīdzinot ar 2011.gada 3.ceturksni. Lēnāku izaugsmi 3.ceturksnī lielā mērā noteica mērenāks pārvadāto kravu apjomu kāpums. Kravu pārvadājumu apjomi dzelzceļā 2012.gada 3.ceturksnī palielinājās par 1,9%, savukārt ostās – par 7,2% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Ņemot vērā apjomīgo kravu apgrozījumu 2011.gada nogalē, 2012.gada pēdējos mēnešos gan dzelzceļā, gan ostās kravu apgrozījums atpalika no 2011.gada atbilstošā perioda līmeņa. Kopumā 2012.gadā kravu apgrozījums dzelzceļā par 2%, bet ostās – par 9,3% pārsniedza 2011. gada līmeni.

Turpina pieaugt būvniecības apjomi – 2012.gada 3.ceturksnī tie par 8,3% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeni. Lai arī būvniecības apjomi pēdējā pusotra gada laikā ir salīdzinoši strauji auguši, pašlaik tie ir tikai 55% apmērā no pirmskrīzes līmeņa. Jāatzīmē, ka nozares atkopšanās no krīzes lielā mēra ir saistīta ar publiskajiem pasūtījumiem un ES fondu projektiem. Ņemot vērā, ka struktūrfondu finansējuma apjoms nepieaug, tas mazina augsto publisko pasūtījumu devumu būvniecības pieaugumā.

Augot privātam patēriņam, 2012. gadā turpinājās izaugsme tirdzniecības nozarē. 2012. gada 3.ceturksnī nozarē sniegto pakalpojumu apjomi bija par 7,4% lielāki nekā pirms gada. Ņemot vērā nozares lielo īpatsvaru, tirdzniecības nozare 2012. gada trīs ceturkšņos nodrošināja vairāk nekā ¼ daļu no visas tautsaimniecības izaugsmes.

Pēc mērenas izaugsmes 2012.gada pirmajā pusē, 3.ceturksnī nedaudz straujāk audzis pieprasījums pēc komercpakalpojumiem. 2012.gada 3.ceturksnī komercpakalpojumu apjomi par 5,5% pārsniedza 2011. gada 3.ceturkšņa līmeni. Pieaugumu lielā mērā sekmēja izaugsme informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē (par 12%) un mākslas, izklaides un atpūtas nozarē (par 15%).

Vienlaikus sabiedrisko pakalpojumu apjomi 2012.gada 3.ceturksnī bija par 3,2% mazāki nekā pirms gada un kopumā 2012.gada trīs ceturkšņos tie praktiski saglabājās iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmenī.

2012. gadā stabili palielinājās **mazumtirdzniecības apgrozījums**. 2012.gada novembrī, salīdzinot ar 2011.gada novembri, mazumtirdzniecības apgrozījuma apjomi pieauga par 8,8%, bet 2012. gada vienpadsmit mēnešos mazumtirdzniecības apgrozījums bija par 9,8% lielāks nekā iepriekšējā gada attiecīgajā periodā.

Gada laikā lielāko ieguldījumu kopējā mazumtirdzniecības apgrozījuma pieaugumā nodrošināja nepārtikas preču mazumtirdzniecības apjomi, kas novembrī bija par 12,2% (salīdzināmās cenās) lielāki nekā pirms gada. Nepārtikas preču mazumtirdzniecības apgrozījuma pieaugumā lielākais devums bija datoru, programmatūras un telekomunikāciju iekārtu mazumtirdzniecībai, kas nodrošināja 42% no visa mazumtirdzniecības apgrozījuma pieauguma. Samazinoties auto degvielas cenām, vērā ņemams mazumtirdzniecības apgrozījuma pieaugums novembrī bija auto degvielas mazumtirdzniecībā, kas kopumā deva 1/5 no visa mazumtirdzniecības apgrozījuma kāpuma gada laikā. Salīdzinoši liels devums bija arī apģērbu, apavu, kā arī dažādu veidu mājsaimniecības preču mazumtirdzniecības pieaugumam. Trešdaļu no visa mazumtirdzniecības apgrozījuma veido pārtikas preču tirdzniecība, tomēr pārtikas mazumtirdzniecības apgrozījums pieaug lēni un novembrī tas bija par 2,1% lielāks nekā 2011. gada novembrī.

2012.gadā turpināja aug arī **vairumtirdzniecības** apgrozījums – 2012.gada 3.ceturksnī vairumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījums faktiskajās cenās bija par 12,2% lielāks nekā 2011.gada 3.ceturksnī.

2012.gada 3.ceturksnī **būvniecības produkcijas apjomi** bija 354,5 milj. latu – par 8,3% vairāk nekā iepriekšējā gada 3.ceturksnī. Gada laikā visstraujāk auga inženierbūvju būvniecības apjoms (par 10%). Dzīvojamo ēku būvniecības apjomi palielinājās par 1,6%, savukārt nedzīvojamo ēku – par 7,7 procentiem.

Ēku būvniecībā 3.ceturksnī saglabājās mērens apjomu pieauguma temps. Straujāk auga viena dzīvokļa mājas būvniecības apjomi, tajā pašā laikā divu dzīvokļu mājas būvniecības apjomi samazinājās uz pusi. Jāatzīmē, ka no nedzīvojamām ēkām, visstraujāk pieauga viesnīcu un tām līdzīga lietojuma ēku būvniecības apjomi.

Inženierbūvju kategorijā visstraujākais būvniecības apjomu pieaugums bija vērojams rūpniecības komplekso būvju būvniecībā. Līdzīgi kā iepriekš, vislielāko ieguldījumu būvniecības apjomu pieaugumā (2/3 no kopējā pieauguma) deva

sabiedrisko inženierbūvju būvniecība (galvenokārt ceļu būve) un nedzīvojamo ēku būvniecība.

2012.gada 3.ceturksnī tika izsniegtas 1467 būvatļaujas, kas ir par 6,4% mazāk nekā iepriekšējā gada attiecīgajā periodā. No kopējā izsniegto būvatļauju skaita, vairāk nekā puse (57%) tika izsniegtas jaunbūvju būvniecībai (galvenokārt viena dzīvokļa mājām un citām nedzīvojamām ēkām).

Neraugoties uz saspringto ekonomisko situāciju un pat vērojamo recesiju vairākās ES valstīs, Latvijas **apstrādes rūpniecība** pagaidām ir noturīga pret ārējās vides satricinājumiem. Lai arī 2012.gada laikā apstrādes rūpniecībā ražošanas apjomi mēnešu griezumā ļoti svārstījās – pēc strauja kāpuma viena mēneša laikā, sekoja neliels atslābums. Taču kopumā nozarē bija vērojama stabila izaugsme.

2012.gada vienpadsmit mēnešos apstrādes rūpniecībā ražošanas apjomi bija ievērojami lielāki nekā 2011.gada atbilstošajā periodā – kāpums par 10,2%. Pie tam, pat saglabājoties vājam pieprasījumam ārējos tirgos, nevienā no apstrādes rūpniecības nozarēm nav vērojamas tendences, kas liecinātu par ražošanas sašaurināšanos.

Nozīmīgākais devums kopējā apstrādes rūpniecības izaugsmē šajā periodā saglabājas metālapstrādes nozarei. Ražošanas apjomi 2012.gada vienpadsmit mēnešos ievērojami pārsniedza 2011.gada atbilstošā perioda līmeni datoru, elektronisko un optisko iekārtu, kā arī transportlīdzekļu ražošanā. Ievērojams produkcijas apjomu pieaugums bija vērojams arī iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošanā, kā arī papīra ražošanas un poligrāfijas nozarē. Jāatzīmē, ka šajās nozarēs un kokapstrādē ražošanas apjomi jau ievērojami pārsniedz pirmskrīzes līmeni. Savukārt tādās nozarēs kā pārtikas ražošana un vieglā rūpniecība 2012.gada laikā ražošanas apjomi auga mērenāk.

2012.gadā stabili palielinājās arī apstrādes rūpniecības apgrozījums – vienpadsmit mēnešos tas par 13,8% pārsniedza 2011.gada janvāra-novembra līmeni. Apgrozījuma pieaugumu lielākā mērā nosaka ražošanas apjomu kāpums, savukārt ražotāju cenu pieaugums gan eksportētajai produkcijai, gan vietējā tirgū realizētajai produkcijai ir mērens.

Lielākais ieguldījums apstrādes rūpniecības apgrozījuma kāpumā 2012.gadā bija metālapstrādes, kokapstrādes, elektrisko un optisko iekārtu ražošanas, kā arī ķīmiskās rūpniecības nozarēm, kas kopā veidoja vairāk nekā 60% no visa apstrādes rūpniecības apgrozījuma kāpuma.

Pakāpeniski pieaugot pieprasījumam iekšējā tirgū, 2012.gada janvārī-novembrī vietējā tirgū realizētās produkcijas apgrozījums bija par 6,3% lielāks nekā 2011.gada vienpadsmit mēnešos. Šajā laikā eksportētās produkcijas apgrozījums pieauga par 18,6%, kas liecina, ka pieprasījums pēc Latvijas apstrādes rūpniecības ražojumiem ārējos tirgos joprojām ir augsts.

Konjunktūras apsekojumu rezultāti liecina, ka Latvijas uzņēmēju un patērētāju novērtējums par turpmākās izaugsmes iespējām 2012.gadā būtiski nemainījās. Latvijas ekonomikas sentimenta indekss 2012.gada decembrī bija 105 punkti, kas bija par 2,5 punktiem vairāk nekā 2011.gada beigās. Jāatzīmē, ka 2012. gadā kopumā patērētāju konfidence Latvijā pārsniedza ES vidējo rādītāju. Vislielākā starpība starp Latvijas un ES vidējo patērētāju konfidenci bija 2012.gada decembrī, kad Latvijas patērētāju konfidence par 16 punktiem pārsniedza ES vidējo.

Latvijas apstrādes rūpniecības uzņēmumu konjunktūras apsekojumi liecina, ka uzņēmēju kopējais novērtējums par turpmākās izaugsmes iespējām pēdējos divus gadus praktiski nav mainījies. Tiesa Latvijas ražotāju konfidences vērtējums 2012.gadā bija labāks nekā kopējais ES-27 valstu ražotāju nākotnes vērtējums. Kopējais Latvijas rūpniecības konfidences rādītājs 2012.gada decembrī bija -3,4 punkti, kas bija par 2,3 punktiem labāks nekā 2011.gada beigās. Rūpniecības uzņēmumu konfidenci joprojām ietekmē neskaidrība par tirdzniecības partnervalstu attīstības perspektīvām.

Nodaļas turpinājumā sniegta detalizētāka statistiskā informācija par iekšzemes kopprodukta dinamiku un produkcijas izlaidi.

2.1.attēls. **IKP dinamika pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005. g. IV cet. = 100

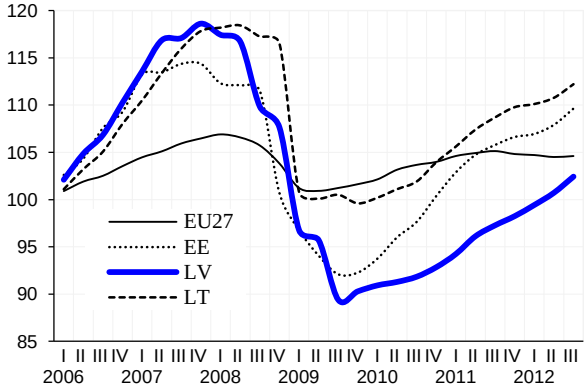

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

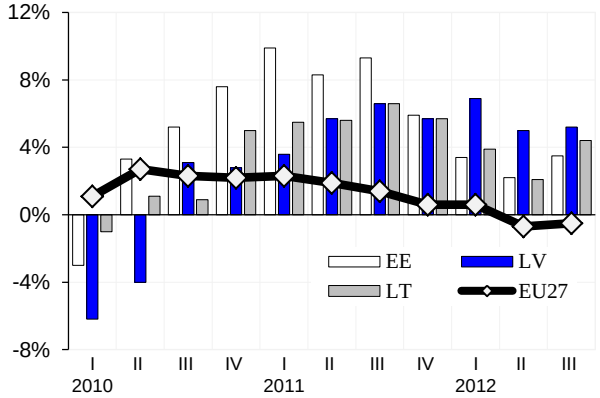

2.1.tabula. **IKP dinamika**

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, sezonāli neizlīdzināti dati										
	2010	**2011**	**2010**	**2011**				**2012**		
			IV	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	-8,9	-0,5	-3,2	2,1	1,5	-1,9	-3,4	5,0	6,5	7,3
Apstrādes rūpniecība	19,1	11,7	23,0	14,7	14,6	9,3	9,2	16,5	9,0	7,2
Pārējā rūpniecība	2,8	-0,9	3,6	-0,9	3,1	4,8	-7,8	-2,8	-5,2	-2,2
Būvniecība	-31,1	11,9	-18,2	-15,1	-0,9	19,6	25,9	28,5	23,5	8,3
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	0,2	9,5	6,4	10,4	8,3	10,1	9,1	8,4	6,3	7,4
Transports un uzglabāšana	-1,8	8,1	-4,1	8,1	8,6	8,0	7,5	4,2	7,5	3,2
Citi komercpakalpojumi	2,5	1,2	5,2	-0,4	3,1	0,6	1,5	2,4	0,2	5,5
Sabiedriskie pakalpojumi	-8,2	0,6	-1,7	0,8	0,9	1,7	-0,6	1,4	0,0	-3,2
IKP	**-0,9**	**5,5**	**2,8**	**3,6**	**5,7**	**6,6**	**5,7**	**6,9**	**5,0**	**5,2**
Ieguldījums pieaugumā, %										
	2010	**2011**	**2010**	**2011**				**2012**		
			IV	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	-0,3	0,0	4,3	4,8	5,7	6,0	4,0	4,7	5,6	5,6
Apstrādes rūpniecība	1,7	1,5	13,2	14,0	14,9	14,2	13,5	15,4	15,3	14,1
Pārējā rūpniecība	0,1	0,0	5,6	6,9	4,7	4,2	5,1	7,1	4,3	3,9
Būvniecība	-2,0	0,7	5,8	2,5	4,5	7,4	6,8	3,0	5,5	8,0
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	0,0	1,9	17,0	17,3	16,8	19,2	17,2	17,3	17,0	19,5
Transports un uzglabāšana	-0,2	1,0	11,1	12,8	12,5	12,0	11,9	12,3	12,6	12,5
Citi komercpakalpojumi	0,5	0,3	26,7	27,1	26,5	24,9	26,7	26,5	25,8	25,2
Sabiedriskie pakalpojumi	-0,8	0,1	16,3	14,6	14,6	12,2	14,7	13,6	13,9	11,1
IKP	**-0,9**	**5,5**	**4,3**	**4,8**	**5,7**	**6,0**	**4,0**	**4,7**	**5,6**	**5,6**

2.2.attēls. **Tautsaimniecības struktūra**, 2011.gadā, procentos

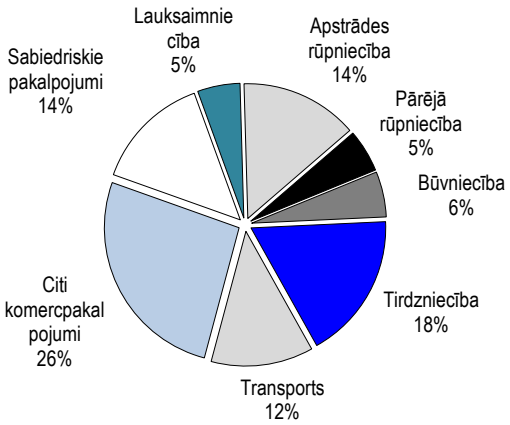

2.3.attēls. **Ekonomikas sentimenta indekss**, sezonāli izlīdzināti dati

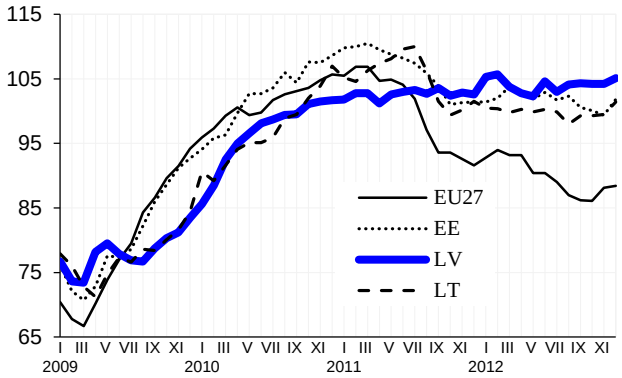

* Ekonomikas sentimenta indeksu aprēķina kā vidējo svērto lielumu no atbilstošā perioda apstrādes rūpniecības, pakalpojumu, būvniecības, mazumtirdzniecības un patērētāju konfidences rādītājiem.

2.4.attēls. **Mazumtirdzniecība**

Apgrozījuma indekss, 2008.g. decembris=100,
sezonāli izlīdzināti dati

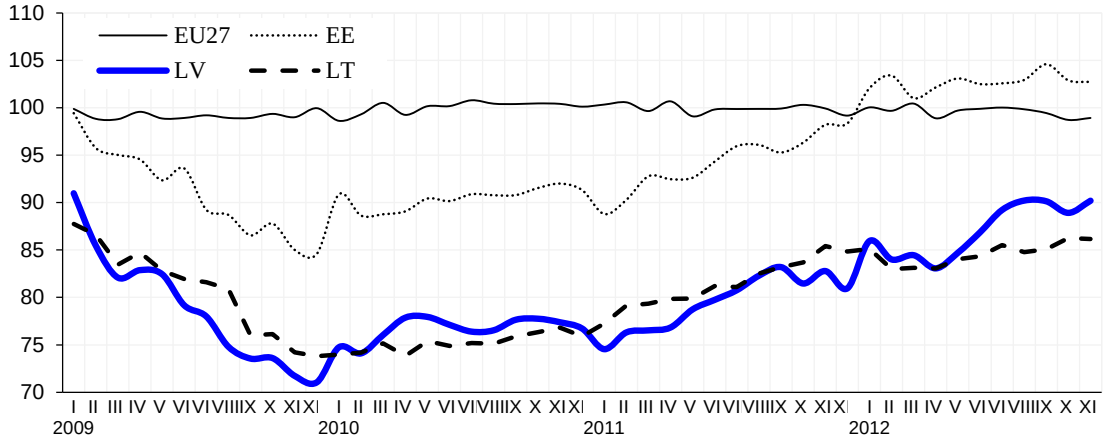

Apgrozījuma indekss, % pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu,
sezonāli neizlīdzināti dati

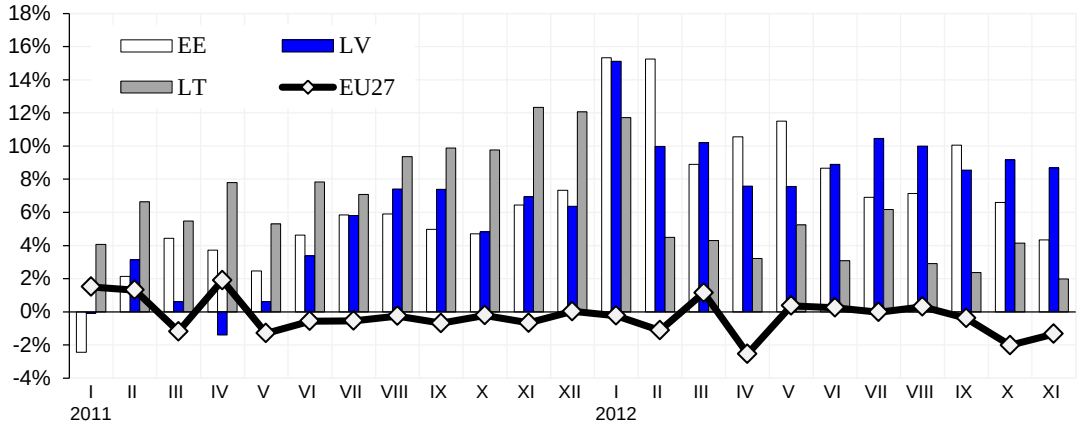

2.5.attēls. **Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs**

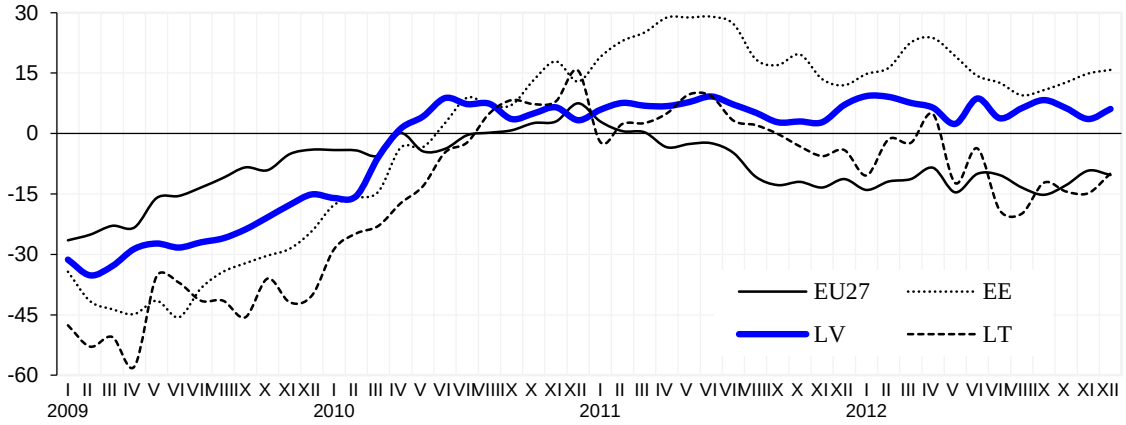

* Mazumtirdzniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz 3 jautājumiem: par uzņēmuma darbības aktivitāti pēdējos 3 mēnešos, uzņēmuma darbības aktivitāti turpmākajos 3 mēnešos un preču krājumu līmeni (šo rādītāju ņem ar pretēju zīmi). Saldo (bilanci) rēķina kā starpību starp galējo (t.i. pozitīvo un negatīvo) atbilžu īpatsvariem, kas izteikti procentos.

2.6.attēls. **Būvniecību raksturojošie rādītāji**

Būvniecības apjomi

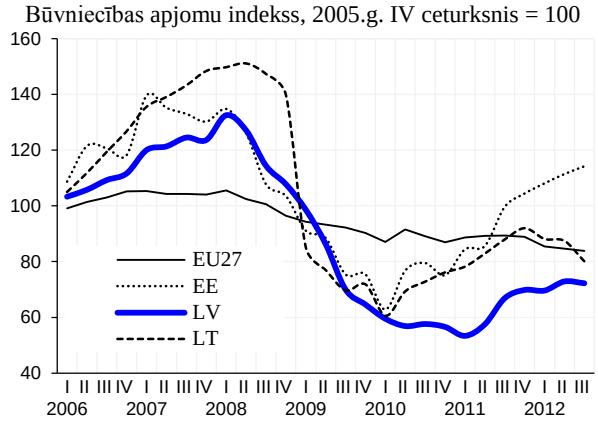

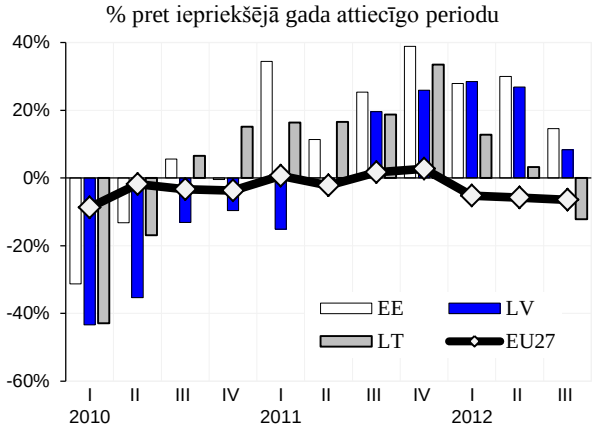

Būvniecības konfidences rādītājs

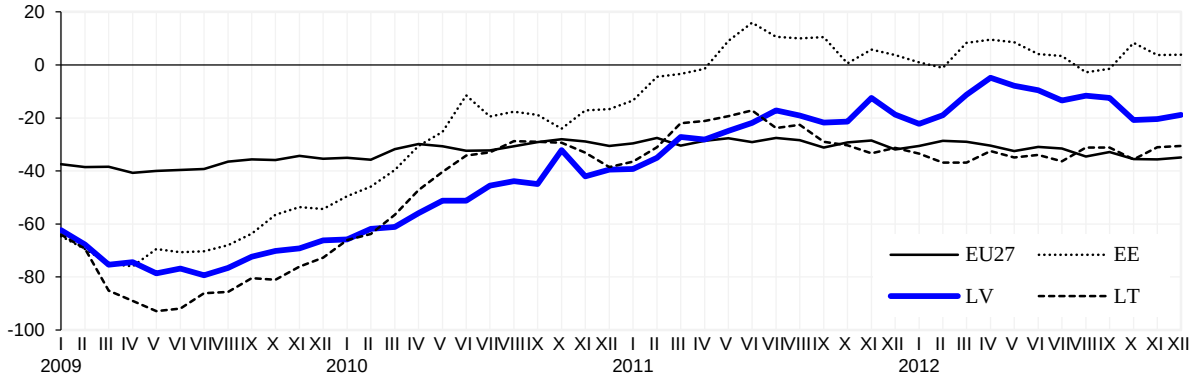

* Būvniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz diviem jautājumiem: pašreizējais pasūtījumu līmenis un gaidāmā nodarbinātība nākamajos 3 mēnešos. Saldo aprēķina kā starpību starp pozitīvajām un negatīvajām atbildēm, kas izteiktas procentos.

2.7.attēls. **Kravu apgrozījums**

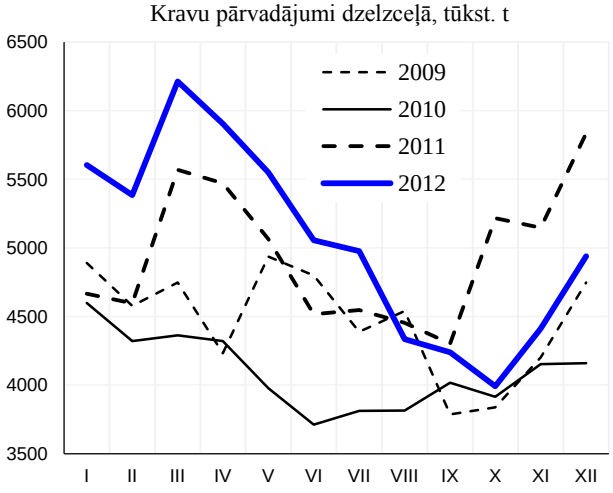

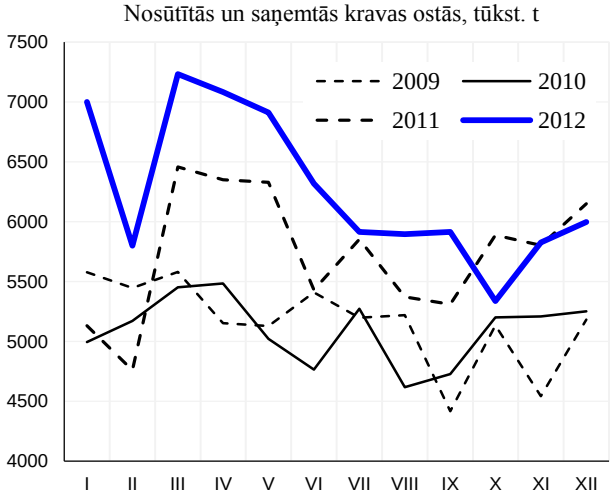

2.8.attēls. **Apstrādes rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indekss**

sezonāli izlīdzināti dati, 2008.g. decembris=100

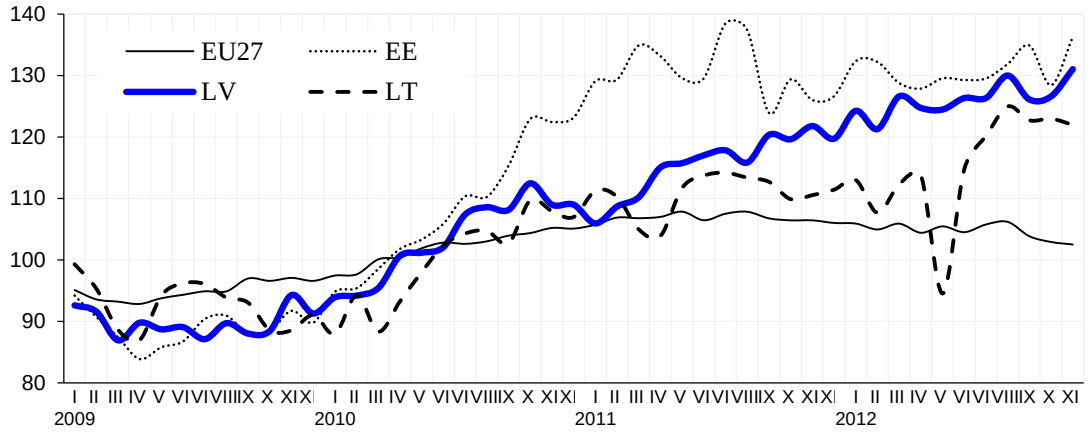

procentos pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, pēc darba dienu skaita izlīdzināti dati

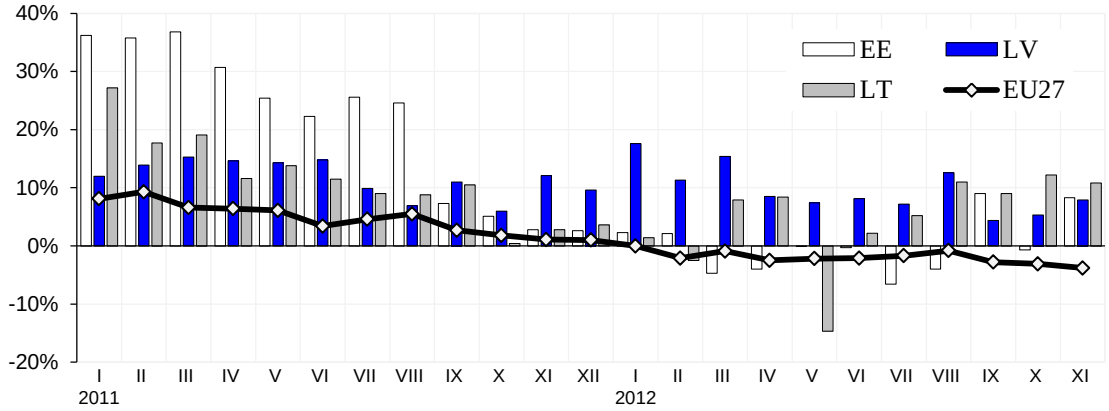

2.9.attēls. **Rūpniecības konfidences rādītājs un ražošanas jaudu noslodze**

Rūpniecības konfidences rādītājs*

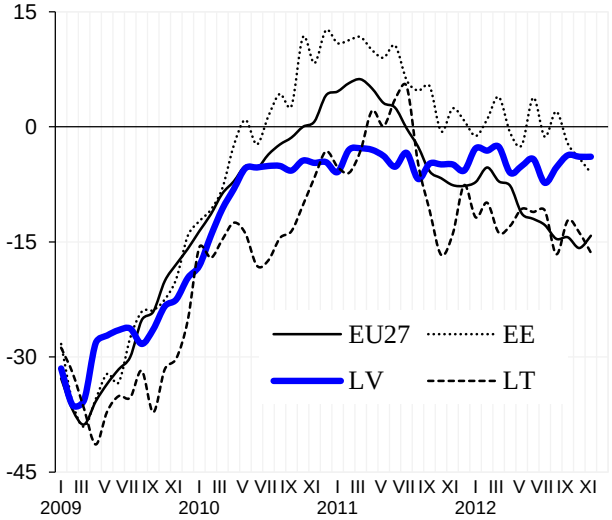

* Rūpniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz trim jautājumiem: kopējais produkcijas pieprasījuma līmenis; gaidāmās ražošanas aktivitātes izmaiņas un gatavās produkcijas krājumu līmenis.

Ražošanas jaudu noslodze, %

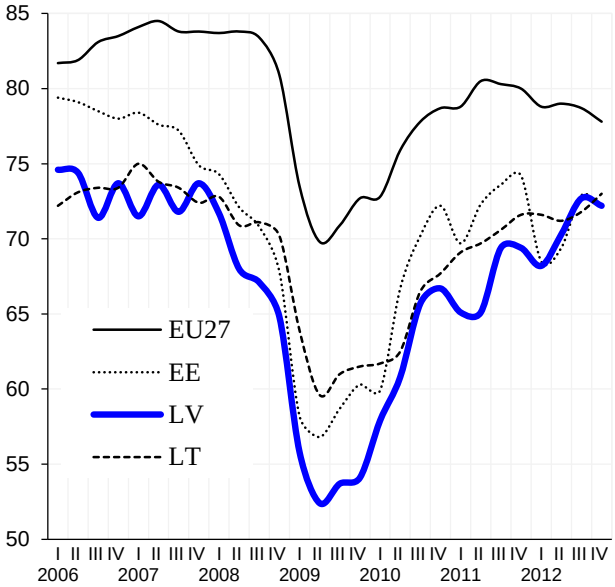

2.10.attēls. **Apstrādes rūpniecību raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

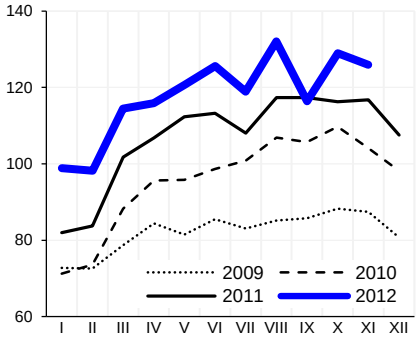

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

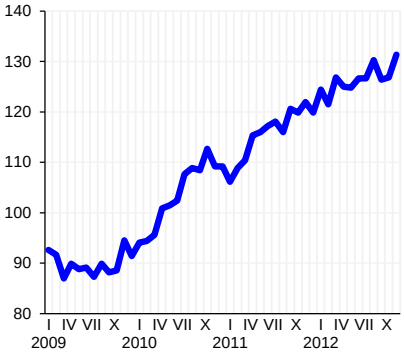

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

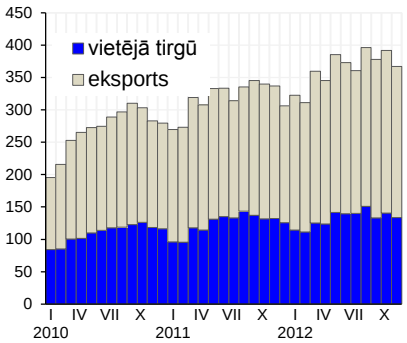

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

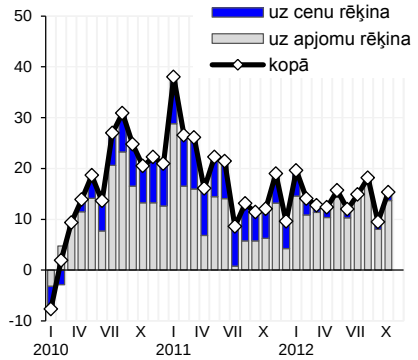

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

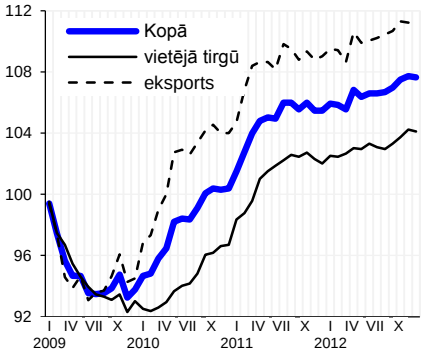

Nozares konfidences rādītājs

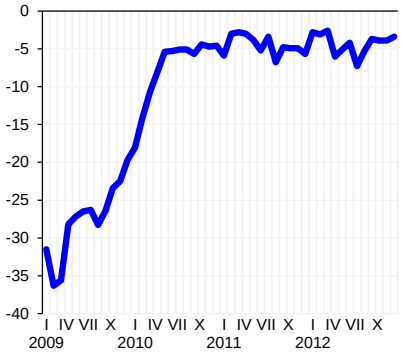

2.11.attēls. **Pārtikas un dzērienu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

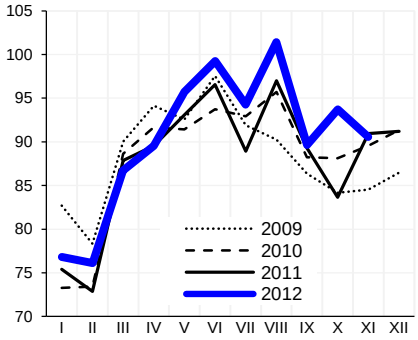

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

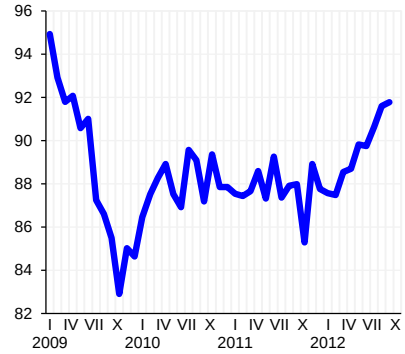

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

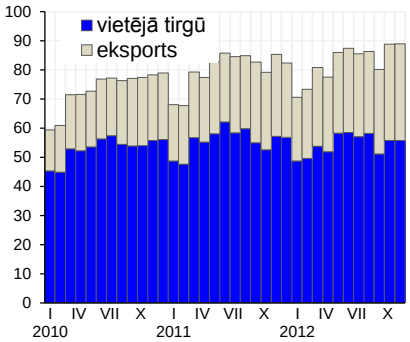

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

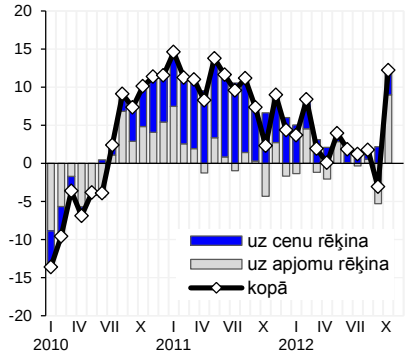

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

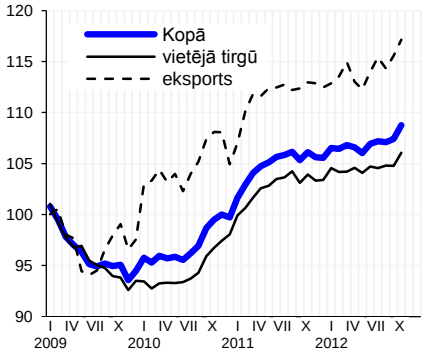

Nozares konfidences rādītājs

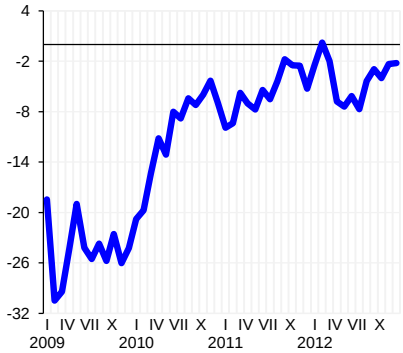

2.12.attēls. **Vieglo rūpniecību raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

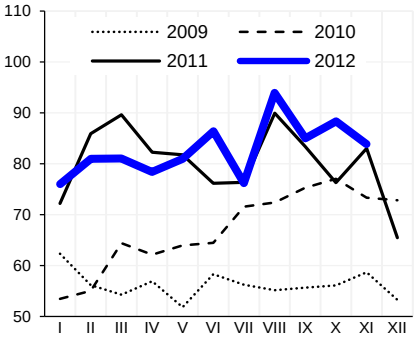

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

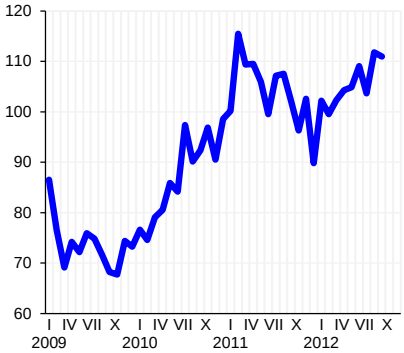

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

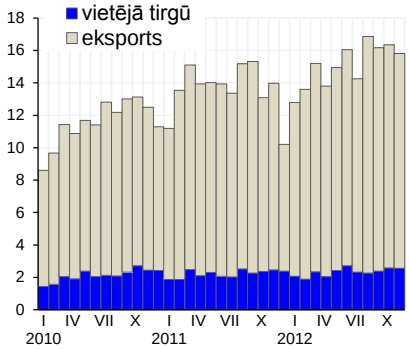

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

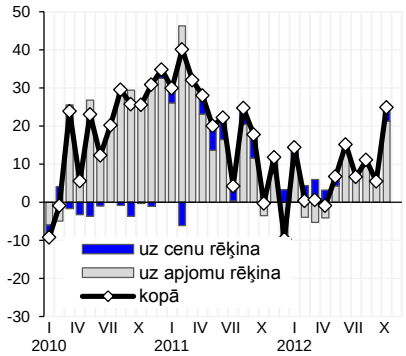

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

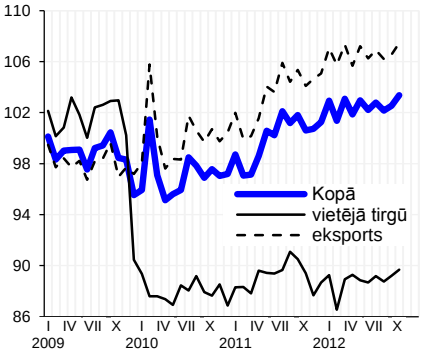

Nozares konfidences rādītājs

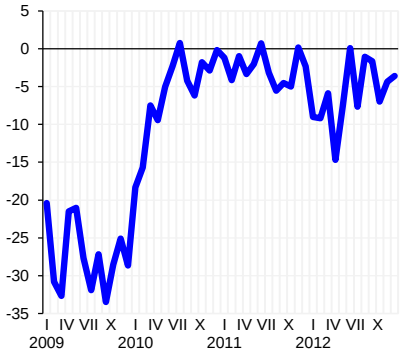

2.13.attēls. **Kokapstrādi raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

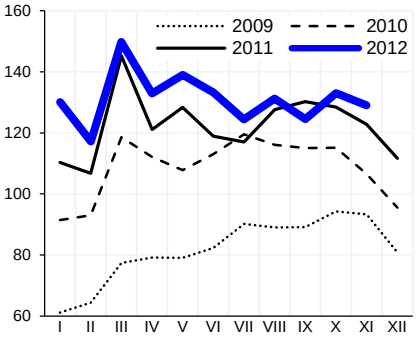

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

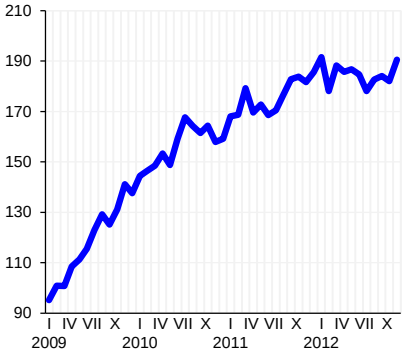

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

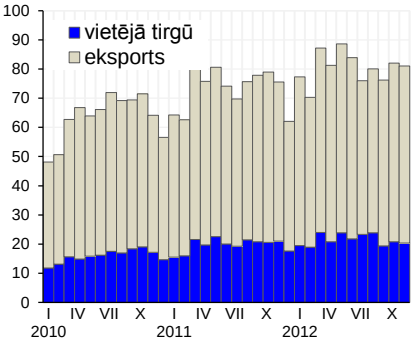

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

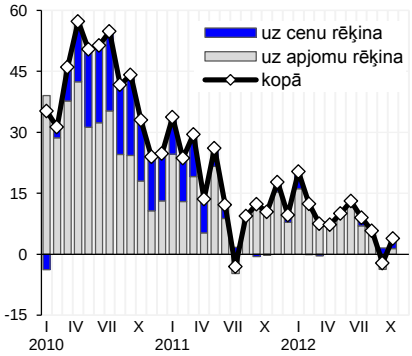

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

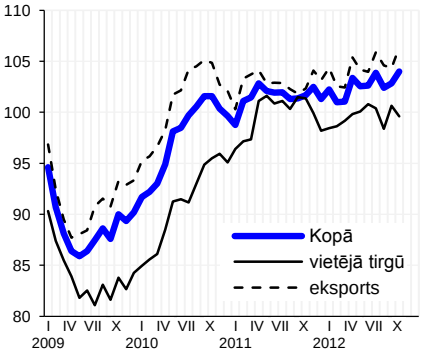

Nozares konfidences rādītājs

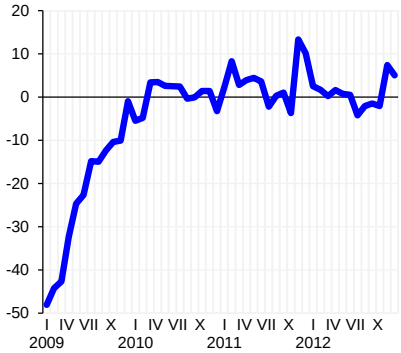

2.14.attēls. **Papīra ražošanu un izdevējdarbību raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

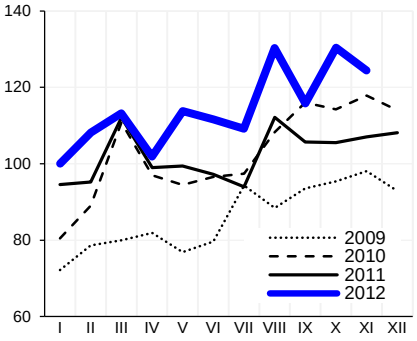

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

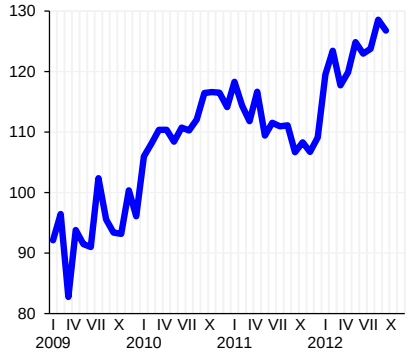

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

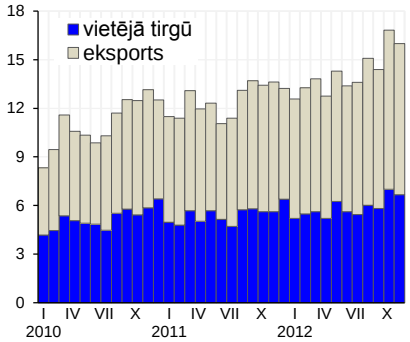

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

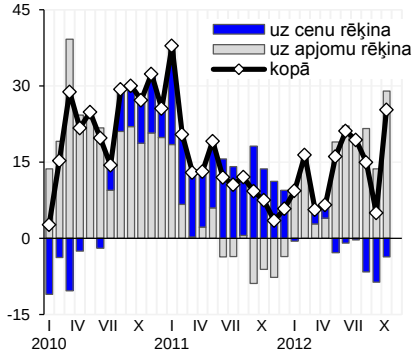

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

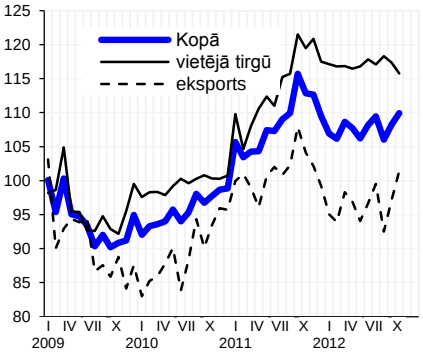

Nozares konfidences rādītājs

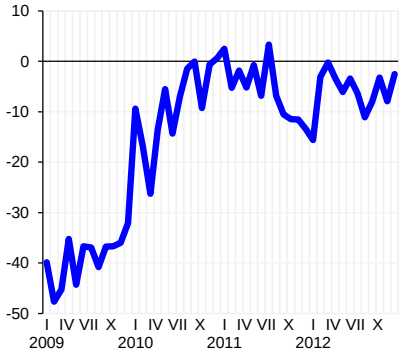

2.15.attēls. **Ķīmisko rūpniecību un tās saskarnozares raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

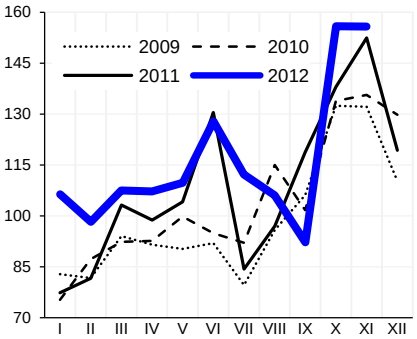

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

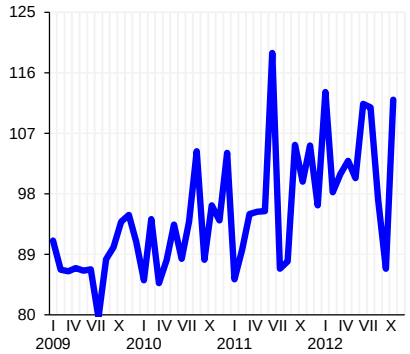

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

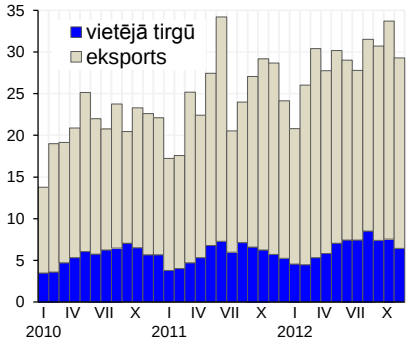

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

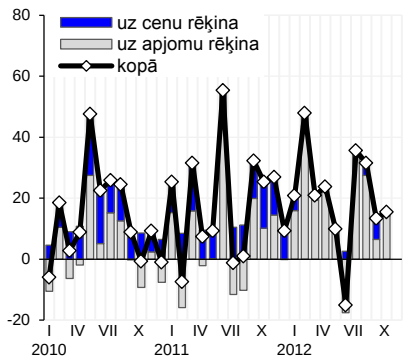

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

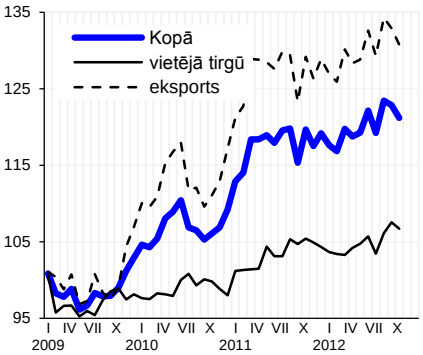

Nozares konfidences rādītājs

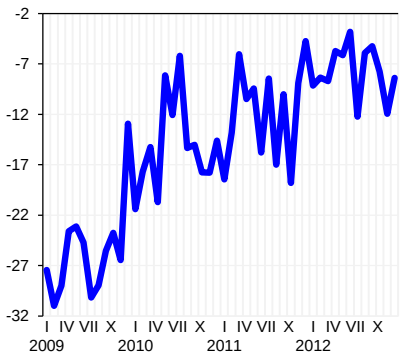

2.16.attēls. **Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

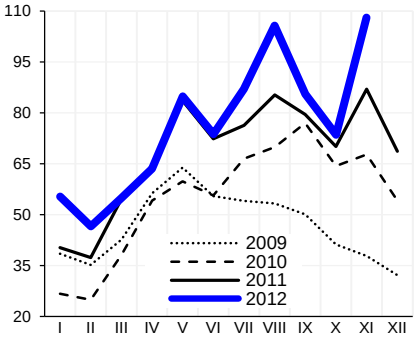

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

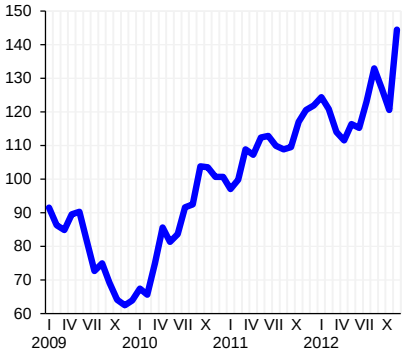

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

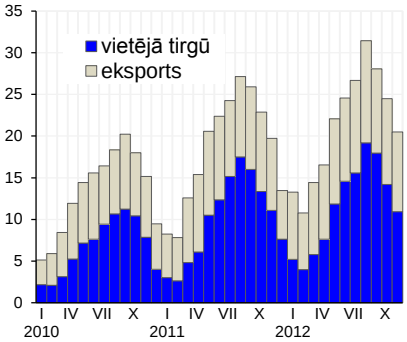

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

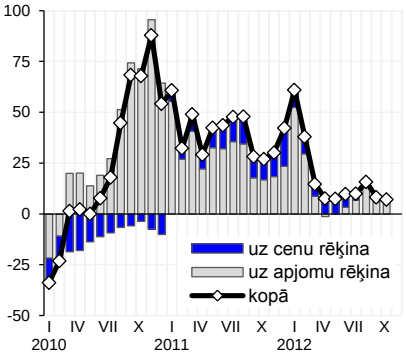

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

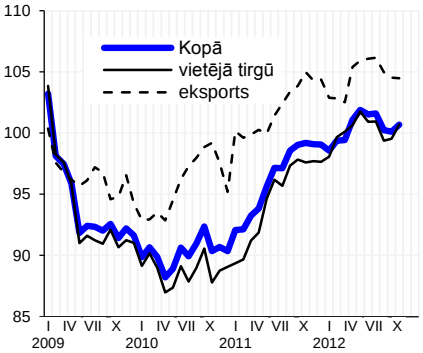

Nozares konfidences rādītājs

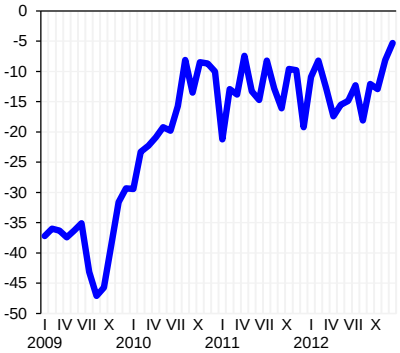

2.17.attēls. **Metāla un gatavo metāla izstrādājumu ražošanu raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

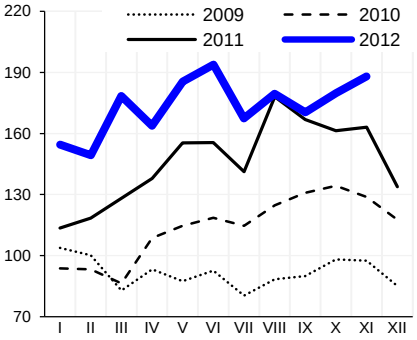

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

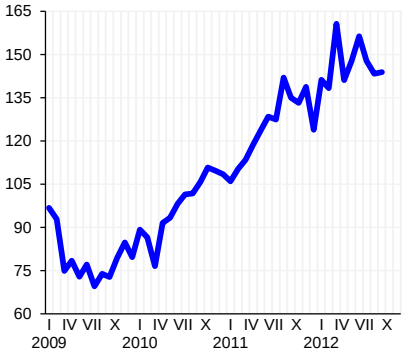

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

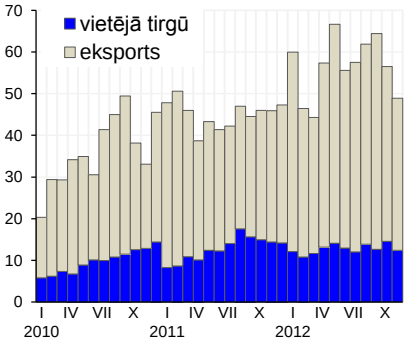

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

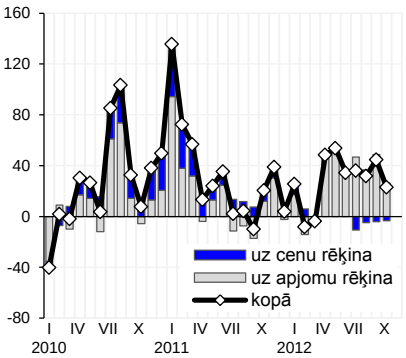

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

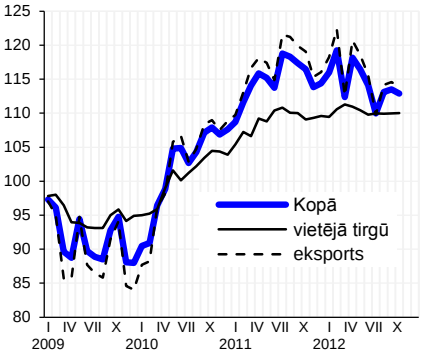

Nozares konfidences rādītājs

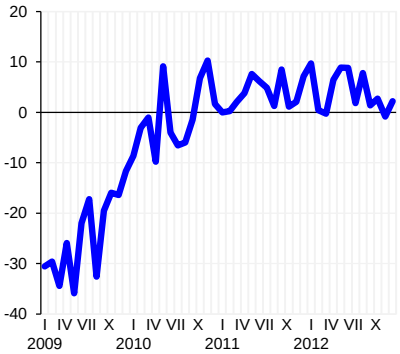

2.18.attēls. **Elektrisko un optisko iekārtu ražošanu raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

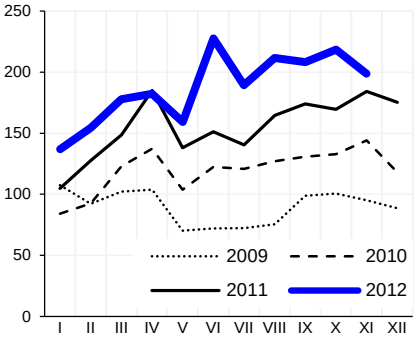

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

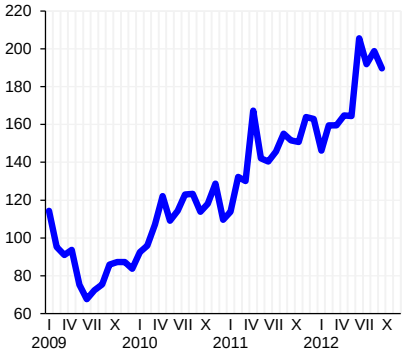

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

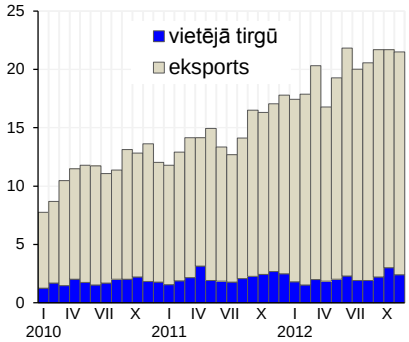

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

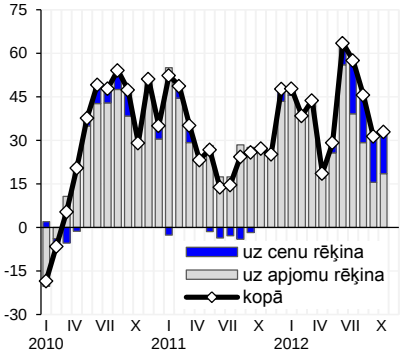

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

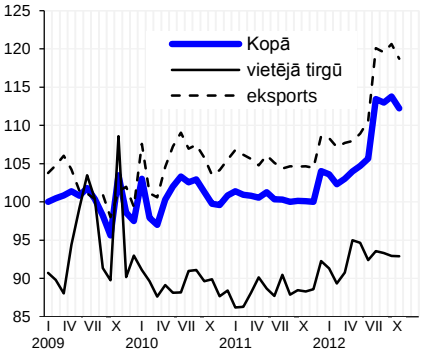

Nozares konfidences rādītājs

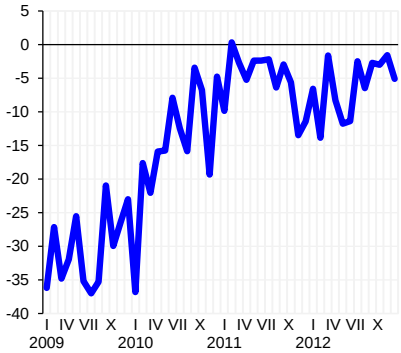

2.19.attēls. **Mašīnu un iekārtu ražošanu raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

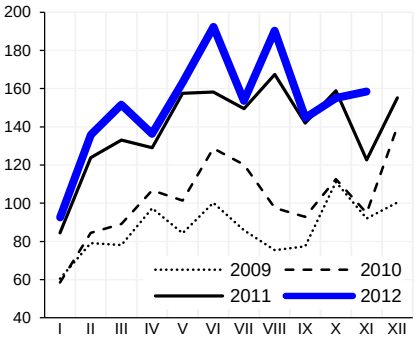

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

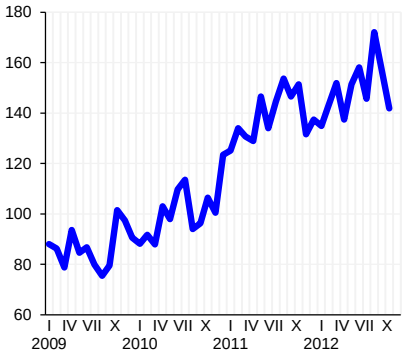

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

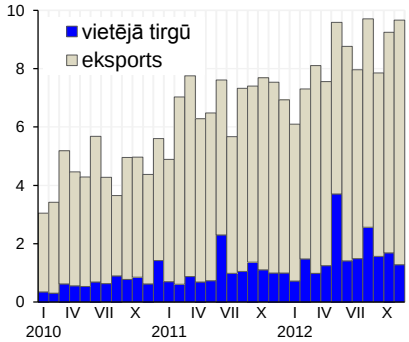

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

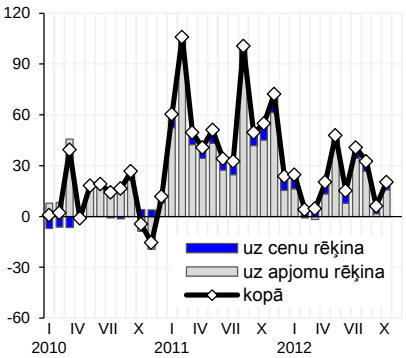

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

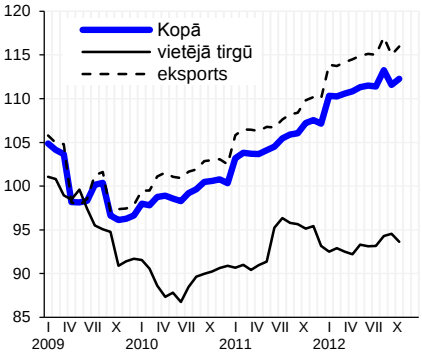

Nozares konfidences rādītājs

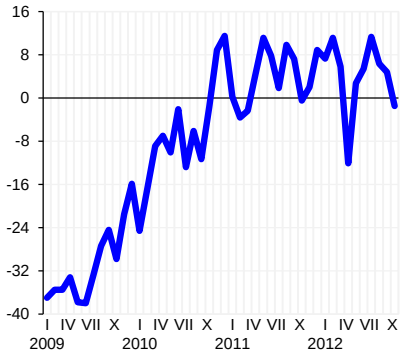

2.20.attēls. **Transporta līdzekļu ražošanu raksturojoši rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2005=100

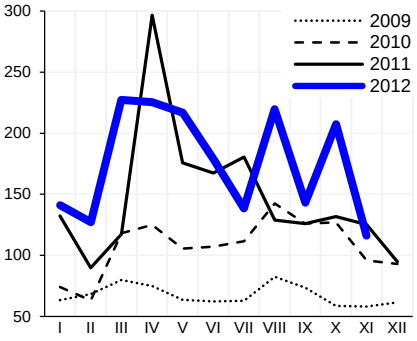

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2008 XII=100

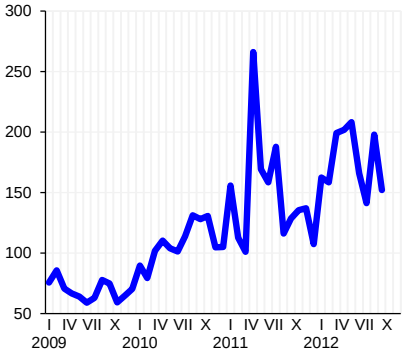

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

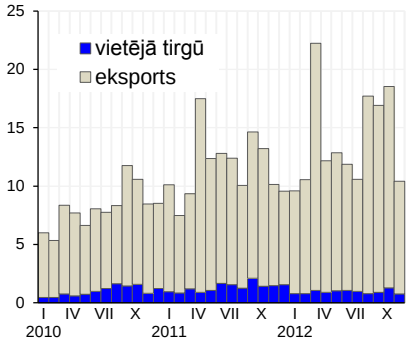

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

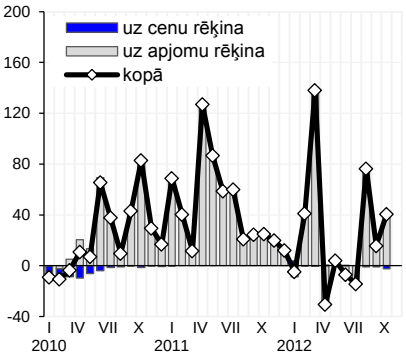

Ražotāju cenu izmaiņas, 2008.gada decembris =100

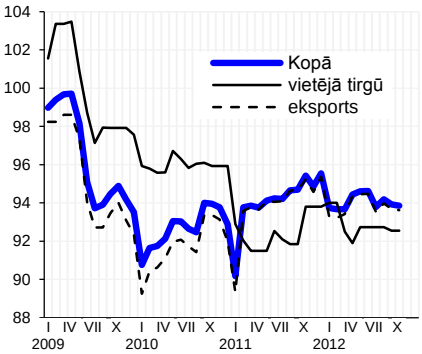

Nozares konfidences rādītājs

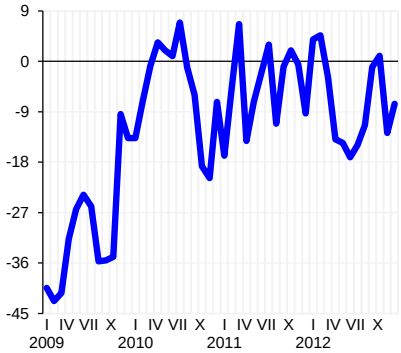

3. Pieprasījums

Turpina palielināties **iekšzemes pieprasījums**. 2012.gada 3.ceturksnī tas pieauga par 0,7% (pēc sezonāli izlīdzinātajiem datiem) un par 3,3% pārsniedza iepriekšējā gada 3.ceturkšņa līmeni. Salīdzinot ar iekšzemes pieprasījuma zemāko līmeni krīzes laikā 2010.gada 1.ceturksnī, tas ir palielinājies par 19%. Iekšzemes pieprasījuma pieaugums arī 2012.gadā lielā mērā saistīts ar investīciju un privātā patēriņa palielinājumu.

Privātais patēriņš pakāpeniski aug kopš 2011.gada sākuma, ko nosaka situācijas uzlabošanās darba tirgū. 2012.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar 2.ceturksni, privātais patēriņš pieauga par 0,6% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem), kas bija nedaudz lēnāks pieaugums nekā 2012. gada pirmajos divos ceturkšņos. 2012.gada 3.ceturksnī privātais patēriņš bija par 5,1% lielāks nekā 2011.gada 3.ceturksnī. Vienlaikus jāatzīmē, ka privātais patēriņš ievērojami atpaliek no pirms krīzes līmeņa – 2012. gada 3. ceturksnī tas bija par gandrīz 18% mazāks nekā 2007.gada nogalē, kad aizsākās tā samazināšanās.

Saistībā ar valsts budžeta konsolidācijas pasākumu īstenošanu, tupina samazināties **valdības patēriņš**. 2012.gada 3.ceturksnī tas bija par 2,8% mazāks nekā gadu iepriekš. Lai arī ekonomiskā situācija uzlabojas, tomēr valdības apņemšanās turpināt mazināt valsts budžeta deficītu, ierobežo strauju izdevumu pieaugumu. Kopumā 2012. gada trīs ceturkšņos sabiedrisko pakalpojumu apjomi bija par 4,9% mazāki nekā 2011. gada trīs ceturkšņos.

Investīciju aktivitātes Latvijā kopš 2010.gada beigām pakāpeniski pieaug. 2012.gada 1.pusgadā investīciju apjomi Latvijas tautsaimniecībā bija par 28,4% lielāki nekā 2011.gada atbilstošajā periodā. Turpretim 3.ceturksnī nefinanšu investīcijas bija tikai par 2% lielākas nekā iepriekšējā gada 3.ceturksnī. Šāds investīciju pieaugums jau bija sagaidāms, jo gada sākumā vērojamais straujais apjomu pieaugums lielā mērā bija skaidrojams ar zemās bāzes efektu. Straujāku investīciju kāpumu ierobežo joprojām vājā kreditēšana, kā arī uzņēmēju nogaidošā pozīcija, ņemot vērā neskaidrību par turpmāko situācijas attīstību ārējā vidē.

Eksportam joprojām ir nozīmīga loma Latvijas tautsaimniecības atveseļošanās procesā. 2012.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, preču un pakalpojumu eksporta apjomi pieauga par 2,1% (salīdzināmās cenās, pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). 2012.gada 3.ceturksnī eksporta apjomi bija par 7% lielāki nekā iepriekšējā gada 3.ceturksnī.

Kopumā 2012.gada trīs ceturkšņos preču un pakalpojumu eksporta apjomi par 7,3% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeni. Lai arī atsevišķās ES valstīs ekonomiskā situācija ir smaga, tajā pašā laikā gandrīz puse no visa Latvijas eksporta apjoma kāpuma 2012.gadā bija saistīta ar krīzes mazāk skarto ES valstu tirgiem – galvenokārt Poliju, Dāniju, Igauniju un Lielbritāniju. Strauji eksporta apjomi pieauga arī uz NVS un pārējām pasaules valstīm, kas liecina, ka uzņēmēji apgūst aizvien jaunus tirgus.

Eksporta turpmākās attīstības iespējas ietekmēs ne tikai ārējā pieprasījuma izmaiņas, bet arī Latvijas ražotāju spēja uzturēt konkurētspēju. Jāņem vērā, ka līdz šim Latvijas konkurētspējas uzlabošanos pamatā noteica darbaspēka izmaksu samazināšana, bet turpmāk izšķiroša loma būs spējai palielināt produktivitāti.

Lai arī ekonomiskās aktivitātes pieaug, **preču un pakalpojumu importa** apjomi (salīdzināmās cenās) 2012.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, bija par 0,8% mazāki (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Arī gada griezumā importa apjomi bija sarukuši – 2012.gada 3.ceturksnī tie bija par 3,1% mazāki nekā iepriekšējā gada 3.ceturksnī.

Importa samazinājumu lielā mērā noteica mazāks starppatēriņa un patēriņa preču imports 3.ceturksnī. Vienlaikus jāatzīmē, ka kapitālpreču imports 3.ceturksnī salīdzinājumā ar 2011.gada 3.ceturksni pieauga. Kopumā 2012.gada trīs ceturkšņos importa apjomi bija par 3,9% lielāki nekā iepriekšējā gada trīs ceturkšņos. Sagaidāms, ka, turpinot augt ekonomiskām aktivitātēm, arī importa apjomi atkal pieaugs.

Nodaļas turpinājumā ir atspoguļota statistiskā informācija par IKP komponentēm no izlietojuma puses – privātā un valdības patēriņa, bruto pamatkapitāla veidošanas, krājumu izmaiņu, kā arī eksporta un importa dinamiku, struktūru un devumu iekšzemes kopproduktā.

3.1.tabula. **IKP no izlietojuma puses**

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, sezonāli neizlīdzināti dati

	2010	2011	2010	2011				2012		
			IV	I	II	III	IV	I	II	III
Privātais patēriņš	2,4	4,8	6,7	3,5	5,2	5,9	4,3	5,1	6,9	5,1
Valsts patēriņš	-7,9	1,1	-5,3	1,4	1,7	2,8	-1,1	-5,3	-6,6	-2,8
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-18,1	27,9	-0,8	31,4	28,8	27,6	26,0	39,0	20,5	2,0
Eksports	11,6	12,7	15,6	14,1	15,8	11,7	9,7	11,5	3,8	7,0
Imports	11,4	22,7	20,0	23,5	26,8	22,4	19,0	10,7	3,7	-1,3
IKP	**-0,9**	**5,5**	**2,8**	**3,6**	**5,7**	**6,6**	**5,7**	**6,9**	**5,0**	**5,2**

Struktūra, % no IKP

	2010	2011	2010	2011				2012		
			IV	I	II	III	IV	I	II	III
Privātais patēriņš	63,1	62,2	62,0	66,0	62,1	61,6	59,8	65,6	63,5	61,6
Valsts patēriņš	18,4	17,3	19,7	18,3	17,8	15,1	18,2	16,1	16,2	13,7
Kopējā pamatkapitāla veidošana	18,2	21,3	21,9	15,3	17,7	26,2	24,7	20,4	21,3	25,9
Izmaiņas krājumos	1,6	4,0	-1,8	3,5	5,9	4,6	2,2	2,9	3,7	1,6
Eksports	53,6	58,8	55,6	59,7	58,9	59,1	57,7	62,2	59,4	62,1
Imports	54,9	63,6	57,4	62,7	62,4	66,5	62,7	67,1	64,1	64,9
Eksporta-importa saldo	-1,4	-4,8	-1,8	-3,0	-3,5	-7,4	-4,9	-4,9	-4,7	-2,8
IKP	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

Ieguldījums pieaugumā, %

	2010	2011	2010	2011				2012		
			IV	I	II	III	IV	I	II	III
Privātais patēriņš	1,6	3,3	4,4	2,6	3,6	4,0	2,9	3,8	4,8	3,4
Valsts patēriņš	-1,3	0,2	-1,0	0,2	0,3	0,4	-0,2	-0,9	-1,0	-0,4
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-4,5	5,8	-0,2	4,5	5,0	6,8	6,4	7,1	4,3	0,6
Izmaiņas krājumos	3,7	2,6	2,1	2,1	3,3	2,4	2,5	-2,6	-2,9	-3,2
Eksports	5,4	6,7	7,5	7,4	8,2	6,3	5,2	6,7	2,1	3,9
Imports	5,8	13,0	-10,0	-13,2	-14,6	-13,3	-11,1	-7,2	-2,4	0,9
IKP	**-0,9**	**5,5**	**2,8**	**3,6**	**5,7**	**6,6**	**5,7**	**6,9**	**5,0**	**5,2**

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējo ceturksni, sezonāli izlīdzināti dati

	2009	2010			2011				2012			
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Privātais patēriņš	1,0	2,8	-0,8	2,2	2,1	0,5	0,7	2,3	0,8	1,1	2,3	0,6
Valsts patēriņš	-2,4	-0,7	-0,7	-0,6	-1,2	4,4	-0,9	-1,4	-1,6	-1,1	-1,2	-0,7
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-0,6	-16,4	1,4	17,8	-2,9	9,9	4,1	12,8	-1,4	5,8	-0,2	0,8
Eksports	3,7	1,7	3,4	5,1	3,3	2,8	3,8	1,3	1,8	1,8	0,7	2,1
Imports	2,3	2,9	3,6	6,8	5,2	6,0	6,3	3,4	1,7	-0,1	-1,1	-0,8
IKP	**1,0**	**0,7**	**0,4**	**0,6**	**1,1**	**1,5**	**2,0**	**1,2**	**1,0**	**1,2**	**1,3**	**1,7**

3.1.attēls. **Iekšzemes pieprasījuma izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

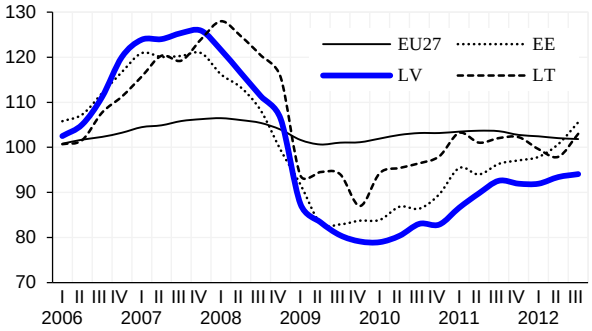

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

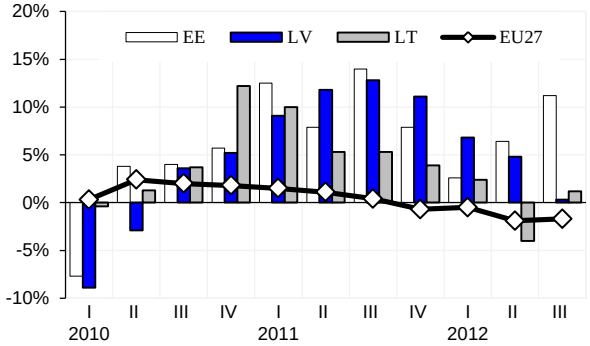

3.2.attēls. **Privātā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

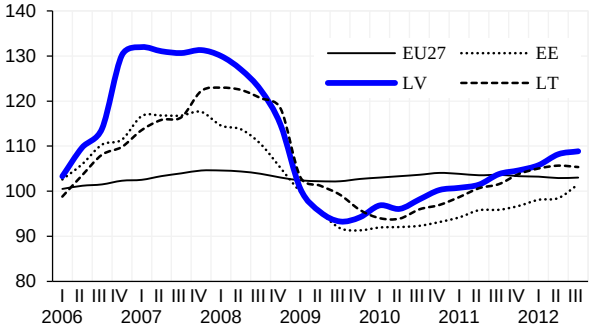

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

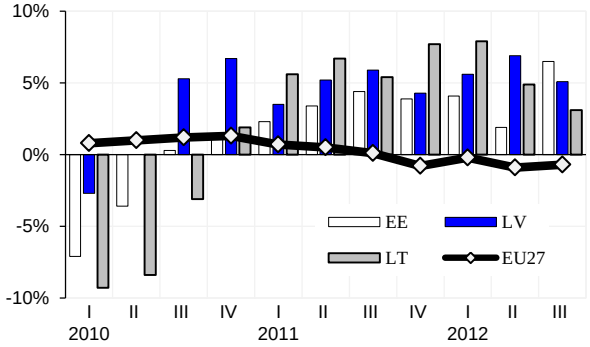

Patērētāju konfidences rādītājs*

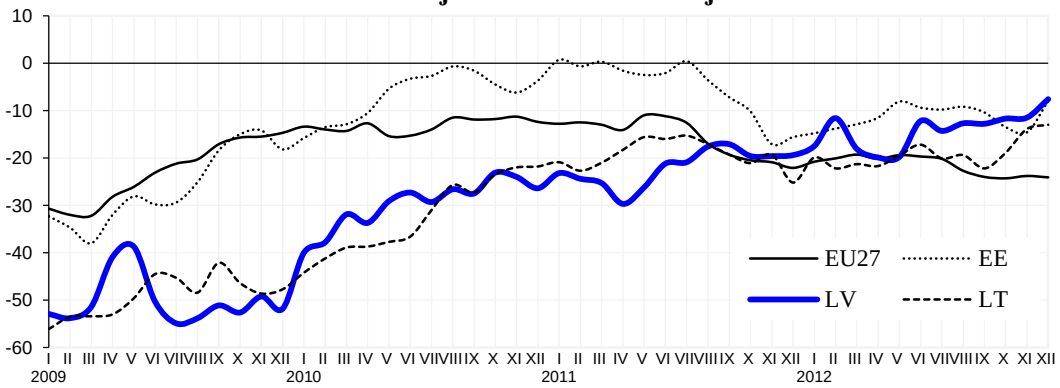

* Patērētāju konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz 4 jautājumiem: par finansiālo situāciju, vispārējo ekonomisko situāciju, bezdarba novērtējumu un uzkrājumiem nākošos 12 mēnešos.

3.3.attēls. **Sabiedriskā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

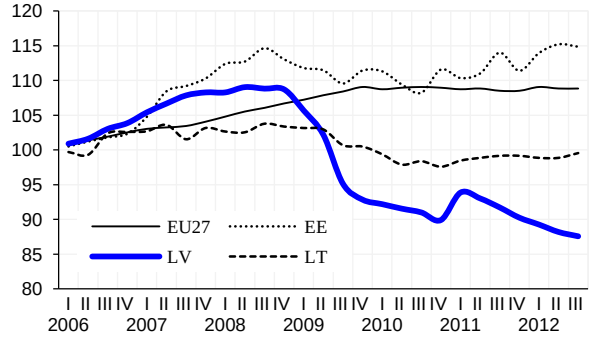

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

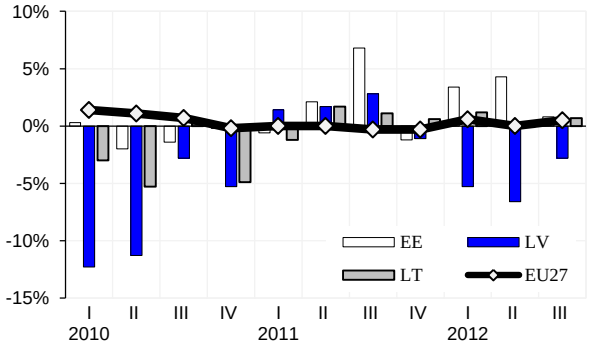

3.4.attēls. **Investīcijas pamatlīdzekļos pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

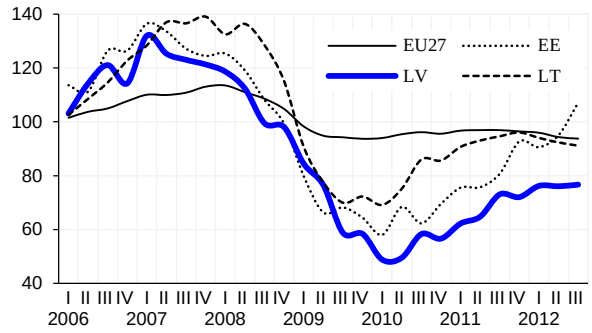

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

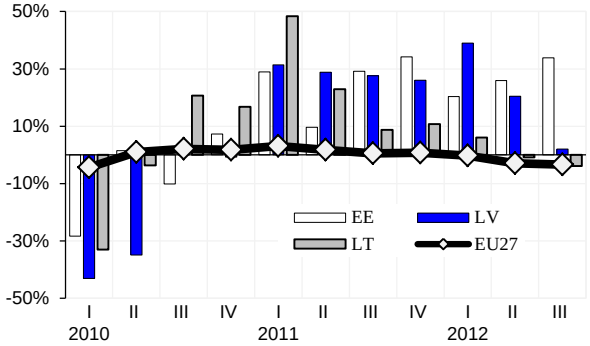

3.5.attēls. **Preču un pakalpojumu eksports pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

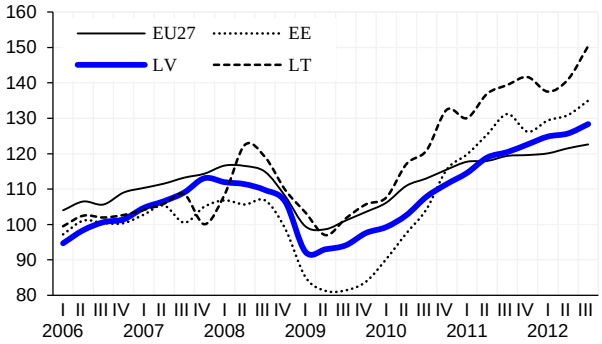

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

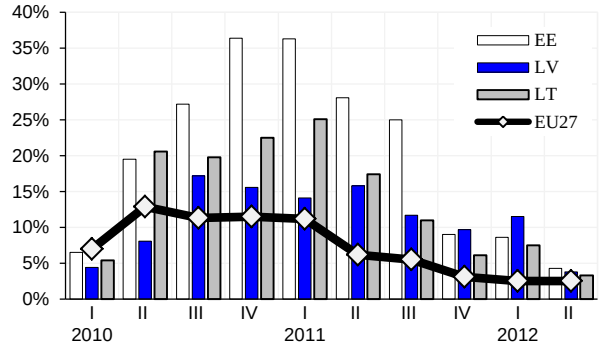

3.6.attēls. **Preču un pakalpojumu imports pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

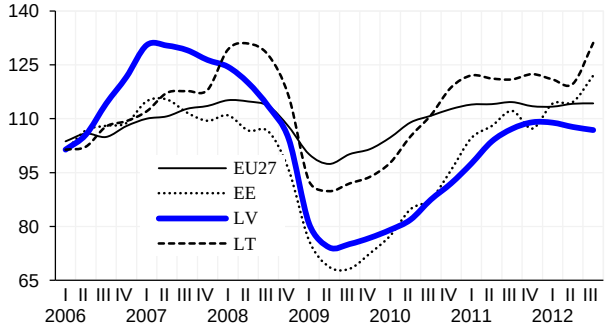

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

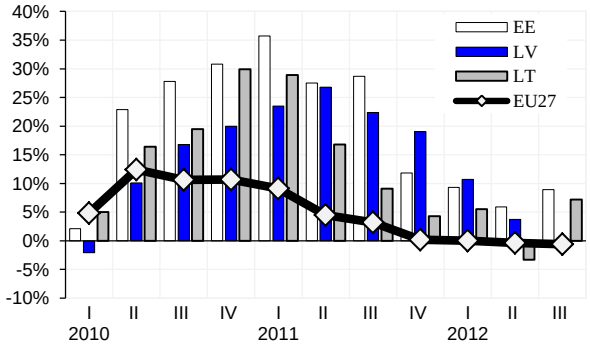

4. Ārējais sektors

Pēc būtiskām tekošā konta svārstībām, kam pamatā bija finanšu krīzes izraisītās ārējās nesabalansētības korekcijas, kopš 2010.gada beigām tekošais konts ir stabilizējās nelielā deficīta līmenī. 2011.gadā tekošā konta deficīts sasniedza 2,4% no IKP, savukārt 2012.gada trīs ceturkšņos – 2,5% no IKP (1.ceturksnī – 3,1%, 2.ceturksnī – 2,7% un 3.ceturksnī – 1,8% no IKP). Pašreizējais tekošā konta stāvoklis liecina par Latvijas ekonomikas ārējo sabalansētību.

Latvijas **tekošā konta** bilances izmaiņas 2011. gadā un 2012. gada deviņos mēnešos galvenokārt nosaka izmaiņas ārējās tirdzniecības bilances posteņos.

2011.gadā imports faktiskās cenās pieauga par 32,7%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bet eksports šajā pašā laikā pieauga par 25,4%, un **ārējās tirdzniecības deficīts** sasniedza 10,9% no IKP, kas bija par 3,8 procentpunktiem lielāks nekā pirms gada, bet krietni zemākā līmenī nekā pirms krīzes (2007.gadā – 24% no IKP). 2012.gada trīs ceturkšņos eksports pieauga nedaudz straujāk nekā imports. Salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, eksporta apjoms faktiskajās cenās pieauga par 12%, bet imports – par 11,4%. Pateicoties gandrīz vienlīdzīgiem importa un eksporta pieauguma tempiem ārējās tirdzniecības bilances deficīts 2012.gada deviņos mēnešos saglabājās iepriekšējā gada līmenī – 10,7% no IKP. Tomēr jāatzīmē, ka 2012.gada 3.ceturksnī eksports pieauga gandrīz 3 reizes straujāk nekā imports un eksporta apjoms bija 1,7 reizes lielāks nekā vidēji ceturksnī 2007.gadā, savukārt importa apjoms tikai par 13% pārsniedza 2007.gada ceturkšņu vidējo importa apjoma līmeni.

Pakalpojumu bilance ir pozitīva un kopš 2009.gada tā uzlabojas. 2011.gadā pakalpojumu bilances pārpalikums bija 6,5% no IKP, nosedzot vairāk nekā pusi ārējās tirdzniecības deficīta. 2012.gada trīs ceturkšņos pakalpojumu bilances pozitīvais saldo palielinājās līdz 7% no IKP un par 0,6 procentpunktiem pārsniedza iepriekšējā gada līmeni atbilstošajā periodā. Tāpat kā iepriekšējā gadā pakalpojumu eksporta apjoms gandrīz divreiz pārsniedz pakalpojumu importa apjomu.

Ienākumu bilances stāvokli galvenokārt nosaka nerezidentu ieguldījumu ienākumu izmaiņas. Krīzes laikā ienākumu bilance bija pozitīva, galvenokārt saistībā ar ārvalstu investoru zaudējumiem krīzes laikā. Ekonomiskajai situācijai uzlabojoties, ienākumu bilance kopš 2010.gada 3.ceturkšņa atkal ir negatīva. 2012.gada trīs ceturkšņos ienākumu bilances deficīts bija 1,9% no IKP (tai skaitā 2012.gada 3.ceturksnī – 2,3% no IKP). Ienākumu bilances deficīta palielināšanās ir saistīta ar nerezidentu ieguldījumu ienākumu, t.sk. nerezidentiem izmaksāto dividenžu apjoma pieaugumu. Jāatzīmē, ka nerezidentu ienākumi no ieguldījumiem Latvijas tautsaimniecībā 2012.gadā vidēji ceturksnī bija gandrīz par 40% mazāki nekā vidēji ceturksnī 2007.gadā, savukārt, nerezidentu ienākumi no dividendēm un filiāļu sadalītā peļņa sasniedza 90% no 2007.gada līmeņa.

Kārtējo pārvedumu konts ir pozitīvs, saglabājoties iepriekšējo gadu līmenī. 2011.gadā, kā arī 2012.gada deviņos mēnešos kārtējo pārvedumu konta pārpalikums bija 3,1% no IKP. Šī konta stāvokli lielā mērā nosaka ES fondu līdzekļu ieplūde.

Finanšu konta bilances svārstības pa ceturkšņiem joprojām ir izteiktas. 2011.gadā kopumā finanšu konta deficīts (bez rezerves aktīviem) bija 4,1% no IKP. 2012.gada 1.ceturksnī palielinājās valsts parādsaistības, kā rezultātā finanšu konta bilance bija

pozitīva (14,9% no IKP), savukārt 2.ceturksnī finanšu konts bija negatīvs (7,3% no IKP), ko noteica aktīvu pieaugums un noguldījumu samazinājums banku sektorā. 2012.gada 3.ceturksnī finanšu konta deficīts samazinājās līdz 0,1% no IKP. To noteica pozitīvas neto portfeļieguldījumu plūsmas finanšu sektorā, kas daļēji kompensēja finanšu aizplūdi, saistībā ar valsts parādsaistību samazināšanu. Kopumā 2012.gada deviņos mēnešos finanšu konta bilance bija pozitīva – 2% līmenī no IKP.

Kopš 2010.gada pakāpeniski pieaug ienākošo **ĀTI plūsmas**. 2011.gadā ĀTI apjoms Latvijas ekonomikā gandrīz 4 reizes pārsniedza iepriekšējā gada ienākošās ĀTI plūsmas un bija 5,2% no IKP līmenī. Savukārt 2012.gada trīs ceturkšņos ienākošo ĀTI apjoms bija par 33,9% mazāks, nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. Ienākošo ĀTI apjomu samazinājums ir saistīts ar negatīvām neto investīcijām enerģētikas nozarē un darījumiem ar nekustamo īpašumu 2012.gada 2.ceturksnī.

Saskaņā ar Latvijas starptautisko investīciju bilanci 2012.gada 3.ceturkšņa beigās uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā sasniedza 6838,6 milj. latu (9730,5 milj. eiro), kas bija par 5,4% vairāk nekā 2011.gada 3.ceturkšņa beigās. ĀTI daļa uzkrātā ārvalstu kapitāla struktūrā veidoja 26,2 procentus.

Portfeļinvestīciju daļa ienākošās finanšu plūsmās ir neliela un pēdējos trīs gados nepārsniedz 10% no tām. 2010.gadā un 2011.gadā portfeļinvestīciju saldo bija negatīvs, savukārt 2012.gada trīs ceturkšņos portfeļinvestīciju bilance bija ar nelielu pārpalikumu (0,3% no IKP). Portfeļinvestīciju plūsmu svārstības būtiski ietekmē banku sektora bilanču stabilizācijas darījumi, kā arī valsts parādsaistību samazināšana un parāda restrukturizācija.

Nozīmīgas svārstības ir vērojamas citām investīcijām. 2012.gada 1.ceturksnī citu ieguldījumu bilance bija pozitīva 5,1% no IKP, bet 2. un 3. ceturksnī atkal ar deficītu (attiecīgi 1% un 5,1% no IKP). Kopumā 2012.gada trīs ceturkšņos citu investīciju bilances saldo bija pozitīvs. Tāpat kā portfeļinvestīciju, arī citu investīciju bilances svārstības galvenokārt nosaka finanšu sektora stabilizācijas pasākumi un valsts sektora parādu restrukturizācijas un parādsaistību samazināšanas politika.

Latvijas starptautisko investīciju bilances dati liecina, ka 2012.gada septembra beigās valdības bruto ārējais parāds bija 4853,9 milj. latu apmērā (32% no IKP), t.i., gandrīz par 9% mazāks nekā pirms gada. Arī Latvijas kopējais bruto ārējais parāds samazinājās un 2012.gada septembra beigās veidoja 145,2% no IKP jeb par 11 procentpunktiem zemākā līmenī nekā pirms gada.

Kopš 2009.gada sākuma **lata reālais efektīvais kurss** (REK) samazinājās, kas bija saistīts gan ar cenu līmeņa un darba algu samazināšanos, gan citu ar ražošanu saistīto izmaksu optimizāciju. 2011.gada pirmajā pusē, atsākoties inflācijai, lata REK palielinājās, bet jau kopš 2011.gada septembra REK tendences ir lejupvērstas. 2012.gada novembrī lata reālais efektīvais kurss, kas aprēķināts, izmantojot patēriņa cenu indeksus, bija par 3,6% mazāks nekā 2011.gada novembrī.

Nodaļas turpinājumā atspoguļota preču un pakalpojumu eksporta-importa dinamika, maksājumu bilances tekošais un finanšu konts, kā arī lata efektīvā kursa izmaiņas.

4.1.attēls. **Preču eksports un imports pa mēnešiem**

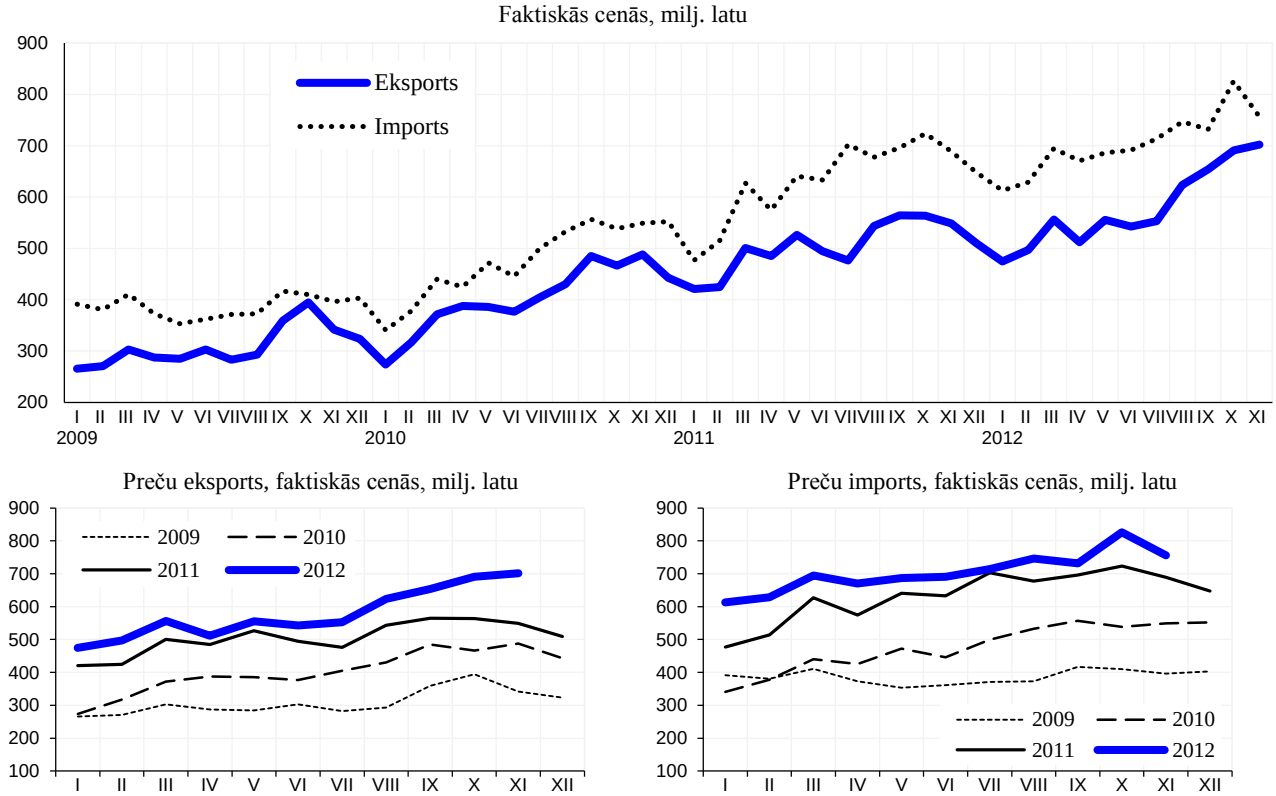

4.2.attēls. **Pakalpojumu eksports un imports pa mēnešiem**

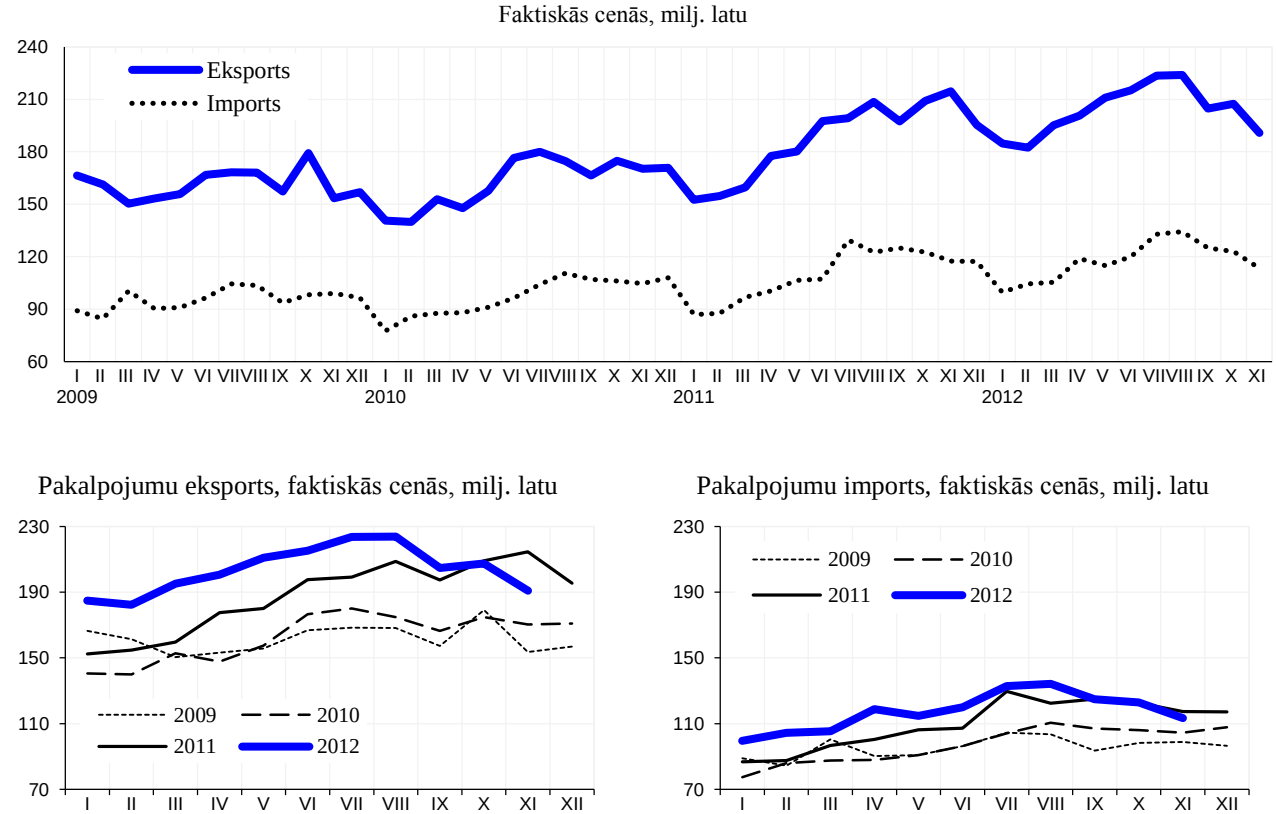

4.3.attēls. **Maksājumu bilance pa ceturkšņiem**

Maksājumu bilances konti, % no IKP

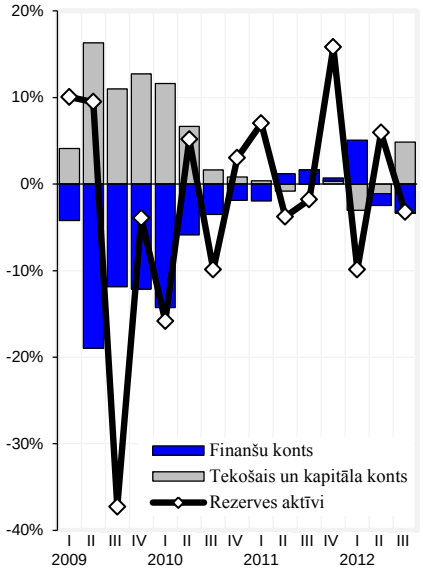

Maksājumu bilances tekošais konts, % no IKP

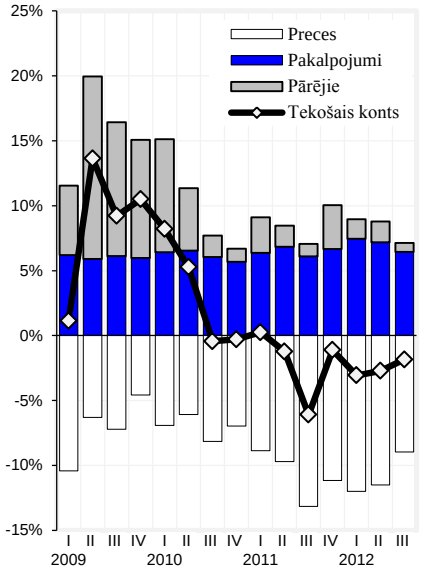

Maksājumu bilances finanšu konts, bez rezerves aktīviem, % no IKP

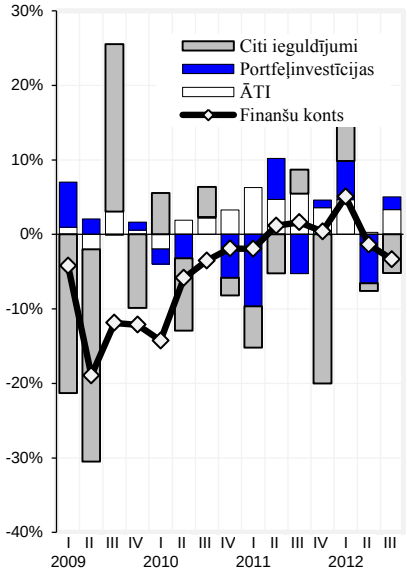

4.4.attēls. **Lata reālā efektīvā kursa indekss**

Lata REK[1], 2008.gada decembris = 100, aprēķināts, izmantojot **patēriņu cenu indeksu**

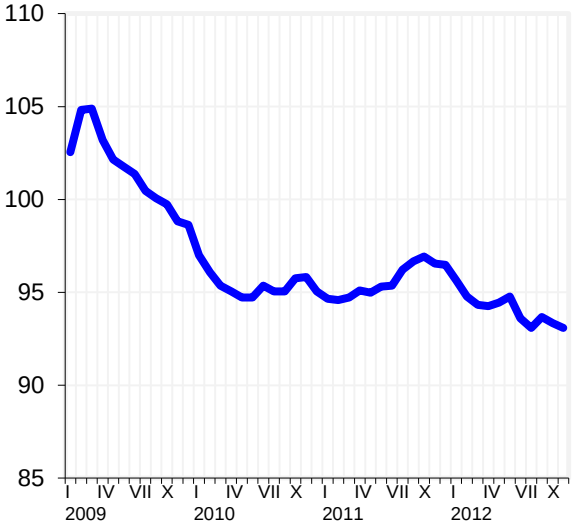

Lata REK, 2008.gada decembris = 100, aprēķināts, izmantojot **ražotāju cenu indeksu**

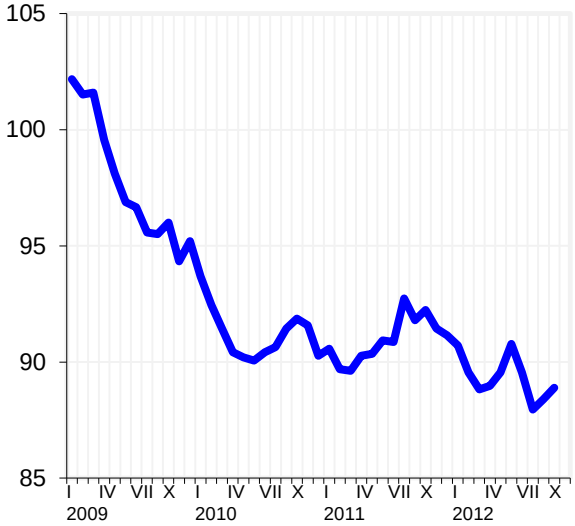

[1] Latvijas Banka aprēķina lata reālo efektīvo kursu pret 13 galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām. Lata reālais kurss ietver lata nominālā kursa izmaiņas pret Latvijas tirdzniecības partnervalsts valūtu, kā arī cenu izmaiņas Latvijā salīdzinājumā ar cenu izmaiņām tirdzniecības partnervalstī. Lata reālais efektīvais kurss parāda Latvijas relatīvo eksporta konkurētspēju pasaules tirgos. Galvenās tirdzniecības partnervalstis: ASV, Dānija, Francija, Igaunija, Itālija, Krievija, Lielbritānija, Lietuva, Nīderlande, Polija, Somija, Vācija un Zviedrija.

5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors

Valdības finanses

Ļoti laba tautsaimniecības izaugsme pozitīvi ietekmēja budžeta izpildi, kur pieaugums nodokļu un nenodokļu ieņēmumos atspoguļo ievērojamu fiskālās situācijas uzlabošanos.

2012.gada janvārī-novembrī konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi (5223 milj. latu) pārsniedza izdevumus (5020,9 milj. latu), kā rezultātā konsolidētā kopbudžetā saglabājās pārpalikums 202 milj. latu apmērā. To noteica finansiālais pārpalikums valsts konsolidētajā budžetā 205,5 milj. latu un finansiālais deficīts pašvaldību konsolidētajā budžetā - 3,5 milj. latu. Salīdzinot ar 2011.gada attiecīgo periodu, 2012.gada janvārī-novembrī konsolidētā kopbudžeta bilance uzlabojās par 369 milj. latu.

2012.gada vienpadsmit mēnešos konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi turpināja palielināties un salīdzinājumā ar 2011.gada attiecīgo periodu bija par 575,1 milj. latu jeb 12,4% lielāki. Ieņēmumu pieaugumu vienpadsmit mēnešos nodrošināja augstāki nodokļu ieņēmumi, kā arī nenodokļu ieņēmumu pieaugums, kas pamatā ir saistīts ar ES fondu projektu īstenošanai neizmantoto budžeta līdzekļu atmaksāšanu valsts budžetā.

2012.gada vienpadsmit mēnešos kopējie nodokļu ieņēmumi (ieskaitot iemaksas fondēto pensiju shēmā) bija 3984,8 milj. latu, kas ir par 389,7 milj. latu jeb 10,8% vairāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. To galvenokārt noteica pievienotās vērtības nodokļa, sociālo apdrošināšanas iemaksu, iedzīvotāju ienākuma nodokļa un uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumu pieaugums.

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi 2012.gada vienpadsmit mēnešos bija 1017,4 milj. latu, kas salīdzinājumā ar 2011.gada atbilstošo periodu, ir par 120,1 milj. latu jeb 13,4% vairāk, kas skaidrojams ar mazumtirdzniecības apgrozījuma un saimnieciskās darbības, kā arī importa apjoma palielināšanos.

Pievienotās vērtības nodokļa bruto iemaksas 2012.gada vienpadsmit mēnešos bija 1635,9 milj. latu, t.i., par 172,2 milj. latu jeb 11,8 % vairāk nekā 2011.gada atbilstošajā periodā, kas skaidrojams ar mazumtirdzniecības apjoma kāpumu. Savukārt pievienotās vērtības nodokļa atmaksas 2012.gada vienpadsmit mēnešos tika veiktas 618,5 milj. latu apmērā, t.i., par 52 milj. latu jeb 9,2% vairāk nekā 2011.gada atbilstošajā periodā. Tas skaidrojams ar deklarēto atmaksājamo summu pieaugumu, kā arī ar izveidoto pārmaksu atmaksu sistēmu, kas ļauj operatīvi izvērtēt pārmaksu pamatotību.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi 2012.gada vienpadsmit mēnešos tika iekasēti 793,3 milj. latu apmērā, kas ir par 78,8 milj. latu jeb 11% vairāk nekā 2011.gada atbilstošajā periodā. Nodokļa ieņēmumu palielināšanos ietekmēja ar nodokli apliekamo ienākumu pieaugums, ko savukārt pozitīvi ietekmēja straujāks nodarbinātības un darba samaksas pieaugums. Saskaņā ar VID datiem, 2012.gada oktobrī darba ņēmēju, par kuriem veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas, skaits pieaudzis par 2,3%, savukārt vienpadsmit mēnešos ienākumi palielinājušies par 7,3% salīdzinājumā ar attiecīgo periodu 2011.gadā.

2012.gada vienpadsmit mēnešos sociālās apdrošināšanas iemaksas (ieskaitot iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā) tika iekasētas 1268,6 milj. latu apmērā, kas bija par 104,9 milj. latu jeb 9% vairāk nekā 2011.gada vienpadsmit mēnešos. Tai skaitā sociālās apdrošināšanas iemaksas valsts speciālajā budžetā bija 1199,7 milj. latu un iemaksas fondēto pensiju shēmā – 68,9 milj. latu. Tāpat kā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus, tāpat arī sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumu pieaugumu ietekmēja straujāks nodarbinātības un darba samaksas pieaugums.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi 2012.gada vienpadsmit mēnešos tika iekasēti 224,2 milj. latu apmērā – par 48,4 milj. latu jeb 27,5% vairāk nekā 2011.gada vienpadsmit mēnešos. Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumu pieaugumu ietekmēja nodokļa iemaksu pieaugums un atmaksu samazinājums, kas liecināja par labākiem uzņēmumu finanšu rezultātiem nekā iepriekš plānots. 2012.gada vienpadsmit mēnešos atmaksātās summas samazinājušās par 8,1 milj. latu jeb 17,2%, salīdzinot ar 2011.gada attiecīgo periodu. Savukārt uzņēmumu ienākuma nodokļa iemaksas 2012.gada vienpadsmit mēnešos pieaugušas par 40,2 milj. latu jeb 18,1%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu.

Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2012.gada vienpadsmit mēnešos bija 455,8 milj. latu, kas ir par 17,9 milj. latu jeb 4,1% vairāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. Akcīzes nodokļa ieņēmumu palielinājumu galvenokārt ietekmēja akcīzes nodokļa ieņēmumi no dabasgāzes, kura piemērošana stājās spēkā 2011.gada 1.jūlijā, tādējādi šī gada vienpadsmit mēnešos tika saņemts par 9,5 milj. latu vairāk nekā 2011.gada atbilstošajā periodā.

Akcīzes nodokļa no naftas produktiem ieņēmumu palielinājums par 4 milj. latu jeb 1,7%, akcīzes nodokļa no alkoholiskajiem dzērieniem ieņēmumu palielinājums par 4,5 milj. latu jeb 6,2% un akcīzes nodokļa no tabakas izstrādājumiem ieņēmumu palielinājums par 0,9 milj. latu jeb 1% salīdzinājumā ar 2011.gada atbilstošo periodu galvenokārt saistīts ar akcīzes nodokļa likmju paaugstināšanu no 2011.gada 2.pusgada.

Konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2012.gada vienpadsmit mēnešos pieauga mēreni – par 206,1 milj. latu jeb 4,3%, salīdzinājumā ar 2011.gada attiecīgo periodu.

Izdevumu pieaugums bija vērojams gan uzturēšanas izdevumos - 186,8 milj. latu jeb 4,3% apmērā, gan kapitālajos izdevumos – 19,5 milj. latu jeb 4,1% apmērā. Analizējot atsevišķas konsolidētā kopbudžeta uzturēšanas izdevumu pozīcijas var secināt, ka izdevumi pieauga visās pozīcijās izņemot sociālajiem pabalstiem. Izdevumi subsīdijām un dotācijām pieauga par 109,3 milj. latu jeb 11,8%, procentu izdevumiem par 24,3 milj. latu jeb 12,9%, turpretī izdevumi sociālajiem pabalstiem samazinājās par 3,7 milj. latu jeb 0,3 procentiem.

Banku sektors

Banku piesaistīto noguldījumu atlikumi pieaug. To galvenokārt nosaka nerezidentu noguldījumu atlikumu pieaugums. Nerezidentu noguldījumi veido jau gandrīz pusi no visiem nebanku noguldījumiem.

Turpina uzlaboties arī banku kredītportfeļa kvalitāte un kredītu ar maksājumu kavējumiem apmērs kopējā banku kredītportfelī palēnām sarūk. 2012.gada 3.ceturksnī kredīti ar maksājumu kavējumu veidoja 19,8% no kopējā banku kredītportfeļa, sasniedzot zemāko rādītāju kopš 2008.gada beigām, kad ar maksājumu kavējumu bija 15% kredītu. Visstraujāk saruka kredīti ar maksājumu kavējumu virs 180 dienām (par 41%, salīdzinot ar 2011.gada 3.ceturksni), kas ir vērtējams pozitīvi, ņemot vērā, ka šo kredītu īpatsvars kredītos ar maksājumu kavējumu ir vislielākais.

Kopumā banku sektorā rezidentiem no jauna izsniegto kredītu apjoms 2012.gada trīs ceturkšņos pieauga (par 11,4%), savukārt gandrīz uz pusi samazinājās no jauna izsniegto kredītu skaits – banku sektorā kopumā rezidentiem no jauna izsniegti 69,6 tūkst. kredīti 768,5 milj. latu apmērā. Tomēr kreditēšana joprojām ir vāja un kopējais rezidentiem izsniegto kredītu atlikums turpina samazināties.

Visstraujāk saruka hipotekāro kredītu atlikumi (par 14,3%, salīdzinot ar 2011.gada 3.ceturksni). 2012.gada 3.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, komerckredītu atlikumi saruka par 4,6%, savukārt industriālo kredītu atlikumi šajā pašā laikā saruka par 10,2%. Komerckredīti un industriālie kredīti 2012.gada 3.ceturkšņa beigās veidoja 33,9% no kopējā izsniegto kredītu apjoma, savukārt hipotekārie kredīti – 54,8%. Sarūk arī patēriņu kredītu atlikumi.

Arī tautsaimniecības nozarēm izsniegto kredītu atlikumi turpina sarukt un 2012.gada 3.ceturksnī to apjoms bija par 10,1% mazāks nekā gadu iepriekš. 2012.gada trīs ceturkšņos rezidentiem visvairāk no jauna izsniegti kredīti lauksaimniecības nozarē, tirdzniecībā un apstrādes rūpniecībā, savukārt apjoma ziņā visvairāk kredītu izsniegti finanšu un apdrošināšanas darbību, kā arī elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes nozarēs. Visstraujāk izsniegto kredītu atlikumi saruka sabiedrisko pakalpojumu nozarē un būvniecībā. No izsniegtajiem kredītiem vislielākais kredītu atlikumu īpatsvars ir operācijās ar nekustamo īpašumu (32%), apstrādes rūpniecībā (14%) un tirdzniecībā un izmitināšanā (14%).

Latos un eiro izsniegto īstermiņa kredītu vidējās svērtās procentu likmju svārstības bija minimālas un 2012.gada 3.ceturksnī sasniedza attiecīgi 5,2% un 3,6%. Latos izsniegto īstermiņa kredītu procentu likmes ir pietuvojušās eiro izsniegtajām procentu likmēm. Latos izsniegto ilgtermiņa kredītu vidējās svērtās procentu likmju svārstības ir izteiktākas un 2012.gada 3.ceturksnī procentu likme pieauga līdz 9,7%. Eiro izsniegto ilgtermiņu kredītu vidējā svērtā procentu likme bija 7,3% un tā ir nedaudz pieaugusi, salīdzinot ar gada sākumu.

Nodaļas turpinājumā ir sniegti dati par valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālajiem rādītājiem, nodokļu ieņēmumiem, izsniegtajiem kredītiem, to struktūru un veidiem, kā arī izsniegto kredītu vidējās svērtās procentu likmes.

5.1.attēls. **Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji**, milj. latu

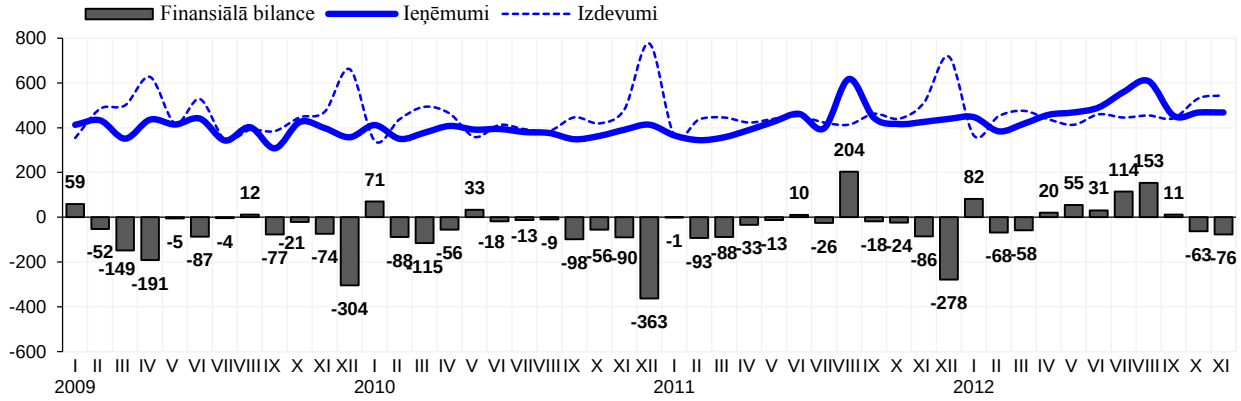

5.2.attēls. **Nodokļu ieņēmumi**

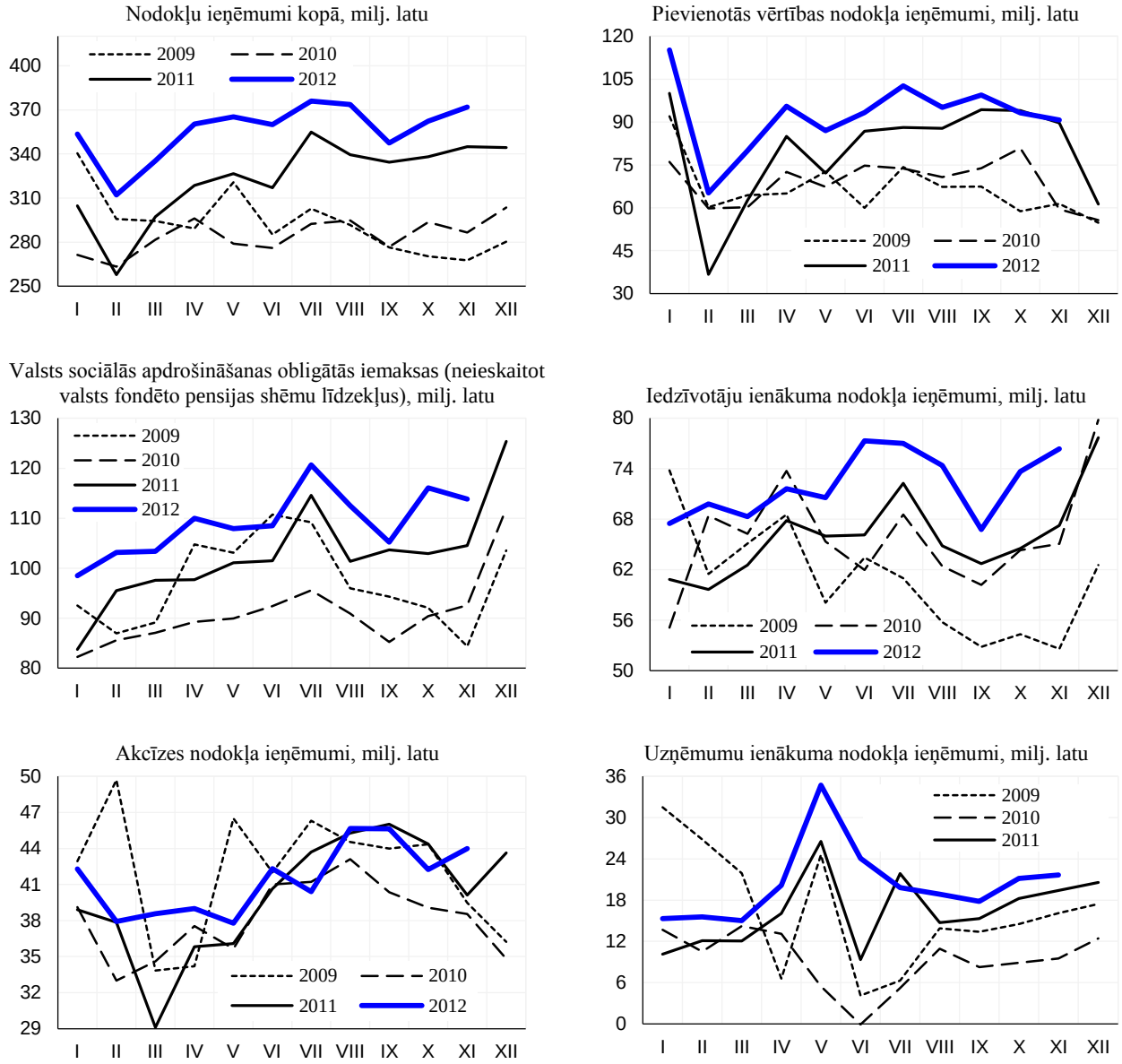

5.3.attēls. **Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti**

Izsniegtie kredīti kopā

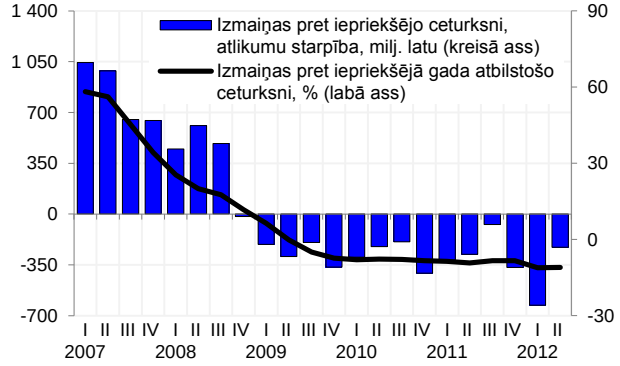

Izsniegto kredītu apjoms un struktūra, perioda beigās, milj. latu

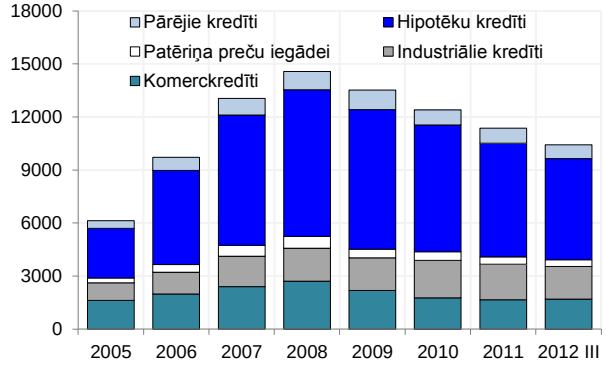

Izsniegtie kredīti pa to veidiem, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni

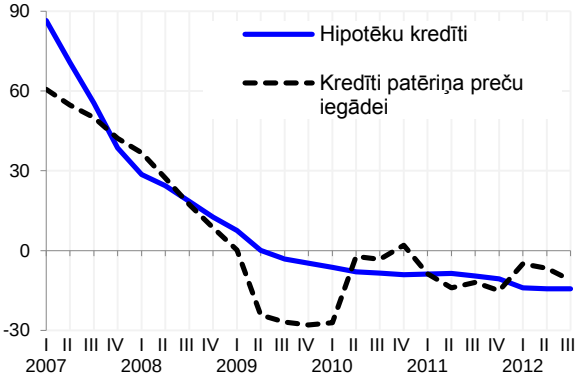

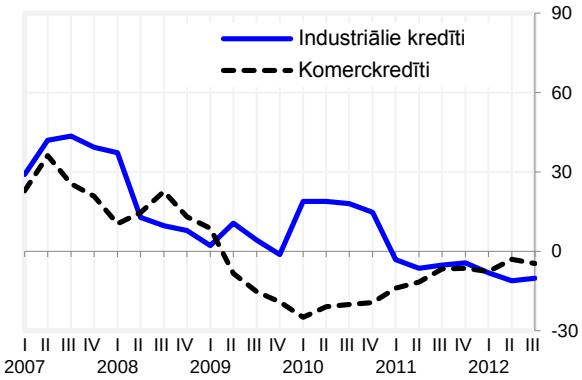

Kredīti rezidentiem sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm

Izsniegto kredītu atlikumi perioda beigās, milj. latu

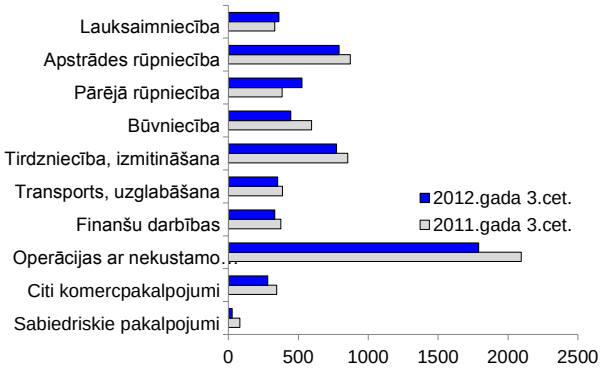

Izsniegto kredītu atlikumu struktūra, %
(2012. gada 2.ceturkšņa beigās)

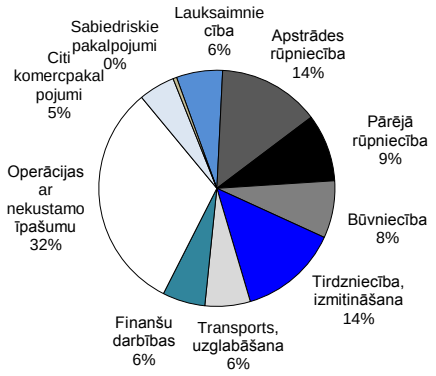

5.4.attēls. **Vidējās svērtās % likmes izsniegtajiem kredītiem**, (latos un eiro)

Īstermiņa procentu likme

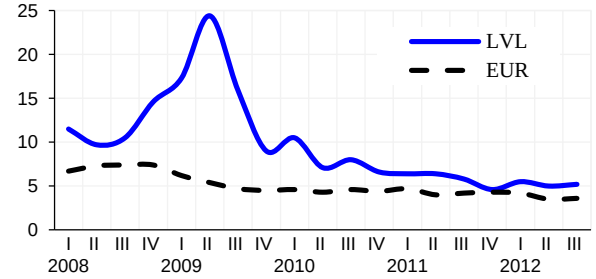

Ilgtermiņa procentu likme

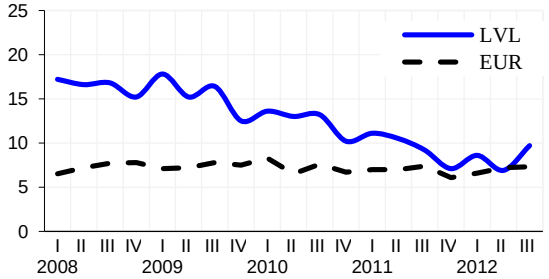

6. Darba tirgus

Nodarbinātība un bezdarbs

Saskaņā ar Ekonomikas ministrijas novērtējumu nodarbināto skaits 2011.gadā palielinājās par 2,5%, salīdzinot ar 2010.gadu. Gada laikā būtiski samazinājās arī bezdarba līmenis. Vidēji 2011.gadā tas veidoja 16,2%, kas ir par 3,3 procentpunktiem mazāk nekā 2010.gadā.

2012.gadā situācija darba tirgū turpināja uzlaboties – palielinājās nodarbinātība un iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte, pakāpeniski samazinājās bezdarbs. Saskaņā ar darbaspēka apsekojuma datiem 2012.gada 3.ceturksnī nodarbināto skaits sasniedza 905,1 tūkstošus, kas ir par 3,4% jeb 30 tūkstošiem vairāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. Vienlaikus ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ir pieaudzis mēreni (par 1,6%). Bezdarba līmenis 2012.gada 3.ceturksnī bija 13,5%, kas ir par 1,6 procentpunktiem mazāk nekā pirms gada.

Reģistrētā bezdarba līmenis 2012.gada decembra beigās sasniedza zemāko līmeni kopš 2009.gada aprīļa un bija 10,5% – reģistrēti bija 104,1 tūkstoši bezdarbnieku, kas bija par 26,2 tūkstošiem mazāk nekā 2011.gada decembrī. Augstākais reģistrētais bezdarba līmenis saglabājas Latgales reģionā (21,1%), bet zemākais – Rīgā (6,4%). 2012.gada novembrī 45% no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita bija ilgstošie bezdarbnieki (bez darba ilgāk par gadu).

Kopš 2010.gada vidus ir vērojams arī stabils reģistrēto brīvo darbavietu pieaugums. 2012.gada decembra beigās kopumā bija reģistrētas 3140 vakances, kas bija par 25% vairāk nekā 2011.gada atbilstošajā periodā, bet par 14,6% mazāk nekā novembrī.

Iedzīvotāju ienākumi

Līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos un augot pieprasījumam pēc darbaspēka, vidējais atalgojums tautsaimniecībā pakāpeniski palielinās. 2011.gadā vidējā bruto alga palielinājās par 4,3%, salīdzinot ar 2010.gadu. Atalgojums pieauga vienlīdz strauji gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā, turklāt pieaugums bija vērojams faktiski visās nozarēs. Būtiskākais atalgojuma pieaugums relatīvā izteiksmē bija komercpakalpojumu sektorā, kā arī lauksaimniecībā un mežizstrādes nozarē.

2012.gada 3.ceturksnī bruto darba alga pieauga par 3,6%, salīdzinot ar 2011.gada 3.ceturksni, un bija 484 lati. Visaugstākā darba alga bija Rīgas reģionā. Gada griezumā algas pieauga gan privātajā sektorā, gan sabiedriskajā sektorā, kaut arī sabiedriskajā sektorā pieaugums bija nedaudz straujāks (5,2%) nekā privātajā sektorā (par 2,8%).

Nozaru griezumā straujākais atalgojuma pieaugums bija transporta un uzglabāšanas nozarē (par 7,4%), nekustāmo īpašumu nozarē (5,3%) un valsts pārvaldē (6,1%). Vienlaikus nozīmīgs atalgojuma pieaugums bija vērojams arī apstrādes rūpniecībā un tirdzniecības nozarē. Augstākais atalgojuma līmenis saglabājās finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu nozarē – vidēji 987 lati mēnesī.

Nodaļas turpinājumā ir sniegti dati par nodarbināto skaita izmaiņām, bezdarba līmeni, brīvo darba vietu skaita izmaiņām un strādājošo mēneša vidējo bruto darba samaksu.

6.1.attēls. **Nodarbinātība**

Nodarbināto skaita izmaiņas pa ceturkšņiem
2011.g. I ceturksnis=100

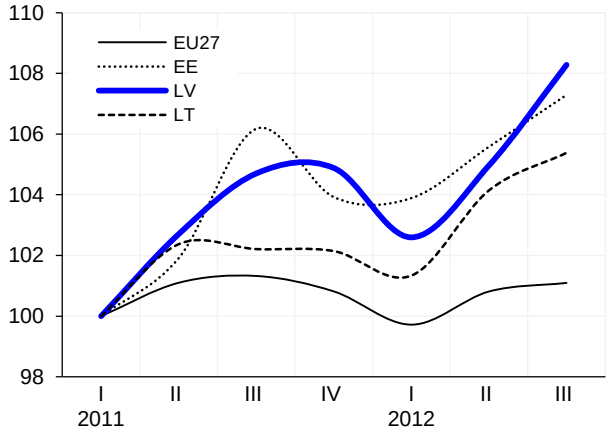

Nodarbināto un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, tūkstošos, vecuma grupā 15-74 gadi

6.2.attēls. **Bezdarbs**

Reģistrēto bezdarbnieku skaits,
tūkstošos

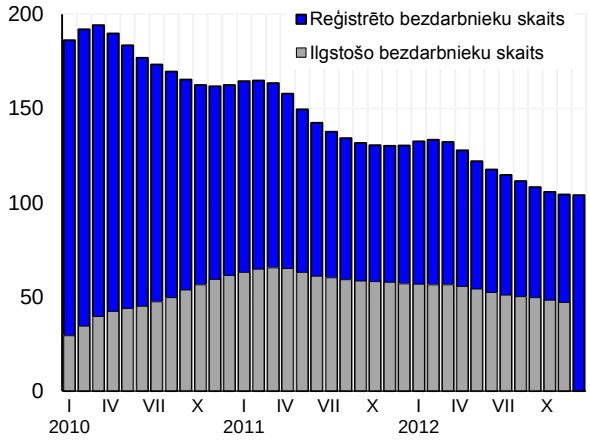

Bezdarba līmenis pēc darbaspēka apsekojumu datiem, sezonāli neizlīdzināti dati

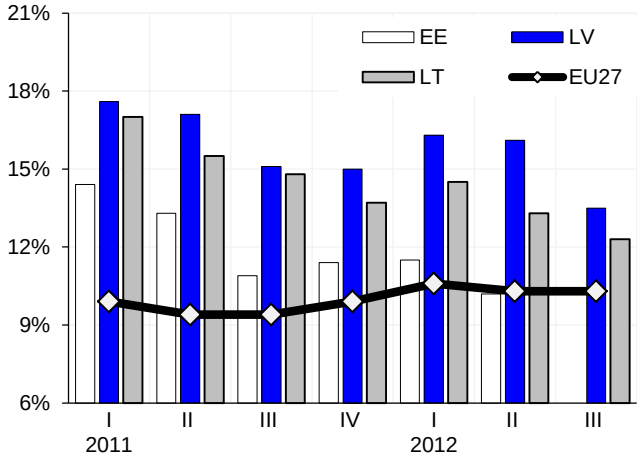

6.3.attēls. **Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa**

latos

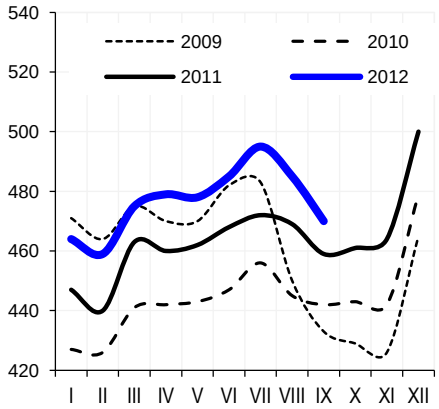

izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, %

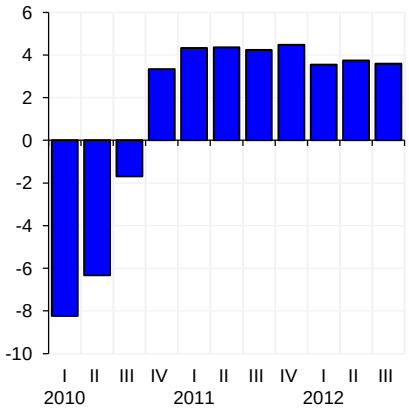

12 mēnešu slīdošais vidējais indekss, 2008.gada decembris = 100

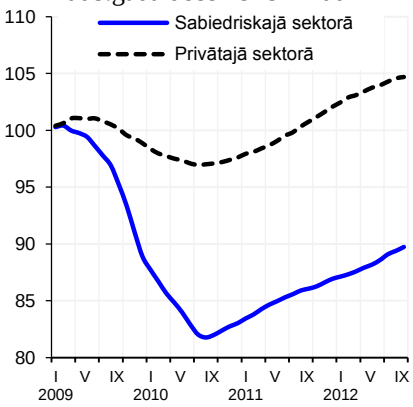

7. Cenas

2012.gadā, neskatoties uz Latvijas izaugsmi, kas bija straujākā starp ES valstīm, **patēriņa cenas** kopumā saglabāja mērenu pieaugumu tuvu sezonālo svārstību līmenim. 2012.gadā patēriņa cenu pieaugums bija 2,5 reizes lēnāks nekā 2011.gadā, kad cenas sasniedza 4% (12 mēnešu inflācija).

2012.gada beigās patēriņa cenas bija par 1,6% augstākas nekā 2011.gada decembrī. Cenu pieaugumu galvenokārt noteica administratīvi regulējamo cenu palielinājums gada sākumā (dabasgāzei un siltumenerģijai), kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,94 procentpunktiem, pārtikas cenu kāpums to palielināja par 0,76 procentpunktiem un transporta izdevumu kāpums (degvielai) par 0,13 procent-punktiem.

Māstrihtas kritēriju vērtēšanā izmantotā gada vidējā inflācija arī turpināja mazināties – decembrī gada vidējā inflācija bija 2,3 procenti.

2012.gada decembrī patēriņa cenu līmenis saglabājās iepriekšējā mēneša līmenī. Precēm tas pieauga par 0,1%, bet pakalpojumiem arī nemainījās. 2012.gada decembrī cenu izmaiņas visās preču grupās bija nebūtiskas un tās bija tuvas sezonāla rakstura izmaiņām. Lielākā ietekme uz cenu pārmaiņām bija pārtikas un degvielas cenu kāpumam, kā arī cenu kritumam apaviem un mājokļa iekārtai.

2012.gadā **ražotāju cenas** uzrādīja nelielu, bet stabilu pieaugumu, galvenokārt, pateicoties cenu kāpumam iekšējā tirgū.

2012.gada decembrī, salīdzinot ar 2011.gada decembri, ražotāju cenas rūpniecībā pieauga par 3,6%. Ietekmīgākais cenu pieaugums bija vērojams elektroenerģijas, gāzes apgādē, siltumapgādē un gaisa kondicionēšanā (par 7,7%), ko lielā mērā ietekmēja energoresursu cenas pasaulē. Gada laikā vietējā tirgū realizētajai produkcijai ražotāju cenas pieauga par 4,2%. Savukārt ražotāju cenas eksportētajai produkcijai 2012.gada laikā pieauga par 2,9 procentiem.

Apstrādes rūpniecībā ražotāju cenas lielā mērā ietekmē tendences ārējos tirgos. Kopš 2011. gada otrās puses, pavājinoties kopējam pieprasījumam ES valstīs, arī Latvijas ražotāju cenas eksportētajai produkcijai aug ļoti mēreni – 2012. gada decembrī tās bija par 2,1% augstākas nekā pirms gada.

Jāatzīmē, ka, lai arī vietējā tirgū pieprasījums pakāpeniski palielinās, tas ir salīdzinoši zemā līmenī un būtisku spiedienu uz ražotāju cenām nerada. Gada laikā vietējā tirgū realizētajai produkcijai ražotāju cenas ir pieauga par 2 procentiem.

Kopumā ražotāju cenas apstrādes rūpniecībā 2012.gada decembrī bija par 2,1% augstākas nekā pirms gada. Straujāks ražotāju cenu kāpums 2012.gada laikā bija vērojams datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošanā, pārtikas produktu un apģērbu ražošanā. Savukārt lielākā pazeminošā ietekme uz kopējo ražotāju cenu līmeni bija cenu samazinājumam metālu ražošanā.

Nodaļas turpinājumā ir sniegta statistiskā informācija par patēriņa un ražotāju cenu pārmaiņām.

7.1.attēls. **Patēriņa cenu pārmaiņas**,
% pret iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi
(12 mēnešu inflācija)

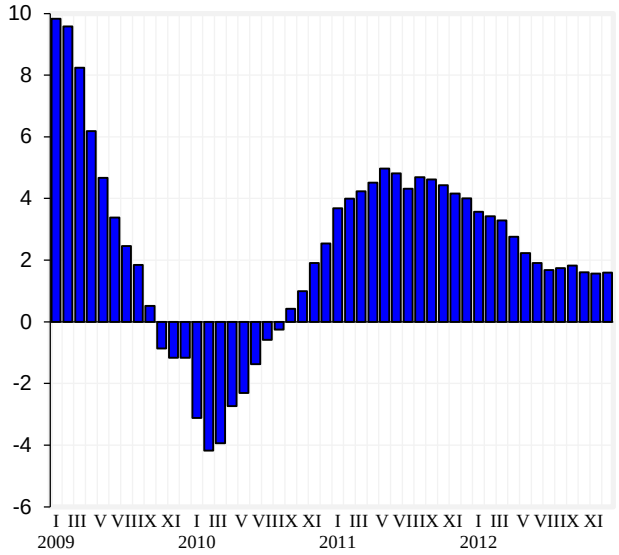

2008.gada decembris = 100

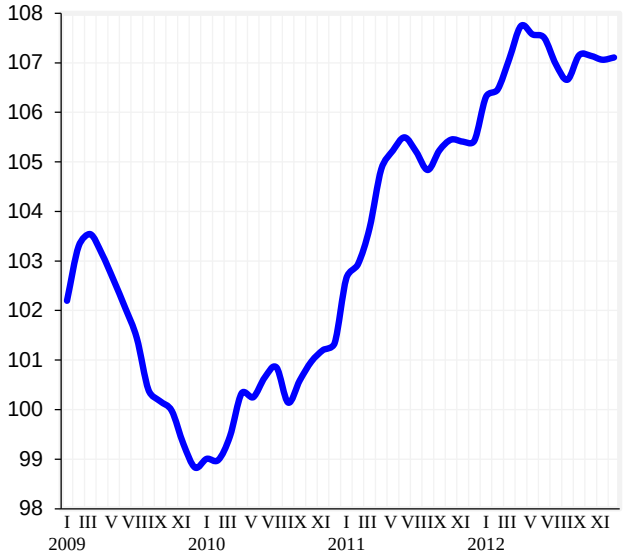

7.1.tabula. **Patēriņa cenu pārmaiņas pa mēnešiem, procentos**

		salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi	salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi	vidēji gada laikā
2011	Janvāris	1,3	3,7	-0,5
	Februāris	0,3	4,0	0,2
	Marts	0,7	4,2	0,8
	Aprīlis	1,1	4,5	1,5
	Maijs	0,4	5,0	2,1
	Jūnijs	0,3	4,8	2,6
	Jūlijs	-0,3	4,3	3,0
	Augusts	-0,4	4,7	3,4
	Septembris	0,4	4,6	3,8
	Oktobris	0,2	4,4	4,1
	Novembris	0,0	4,2	4,2
	Decembris	0,0	4,0	4,4
2012	Janvāris	0,8	3,6	4,4
	Februāris	0,1	3,4	4,3
	Marts	0,6	3,3	4,2
	Aprīlis	0,6	2,8	4,1
	Maijs	-0,2	2,2	3,8
	Jūnijs	-0,1	1,9	3,6
	Jūlijs	-0,5	1,7	3,4
	Augusts	-0,3	1,7	3,1
	Septembris	0,5	1,8	2,9
	Oktobris	0,0	1,6	2,7
	Novembris	-0,1	1,6	2,5
	Decembris	0,0	1,6	2,3

7.2.attēls. **Patēriņa cenu indekss grupās un apakšgrupās**,
iepriekšējā gada decembris =100

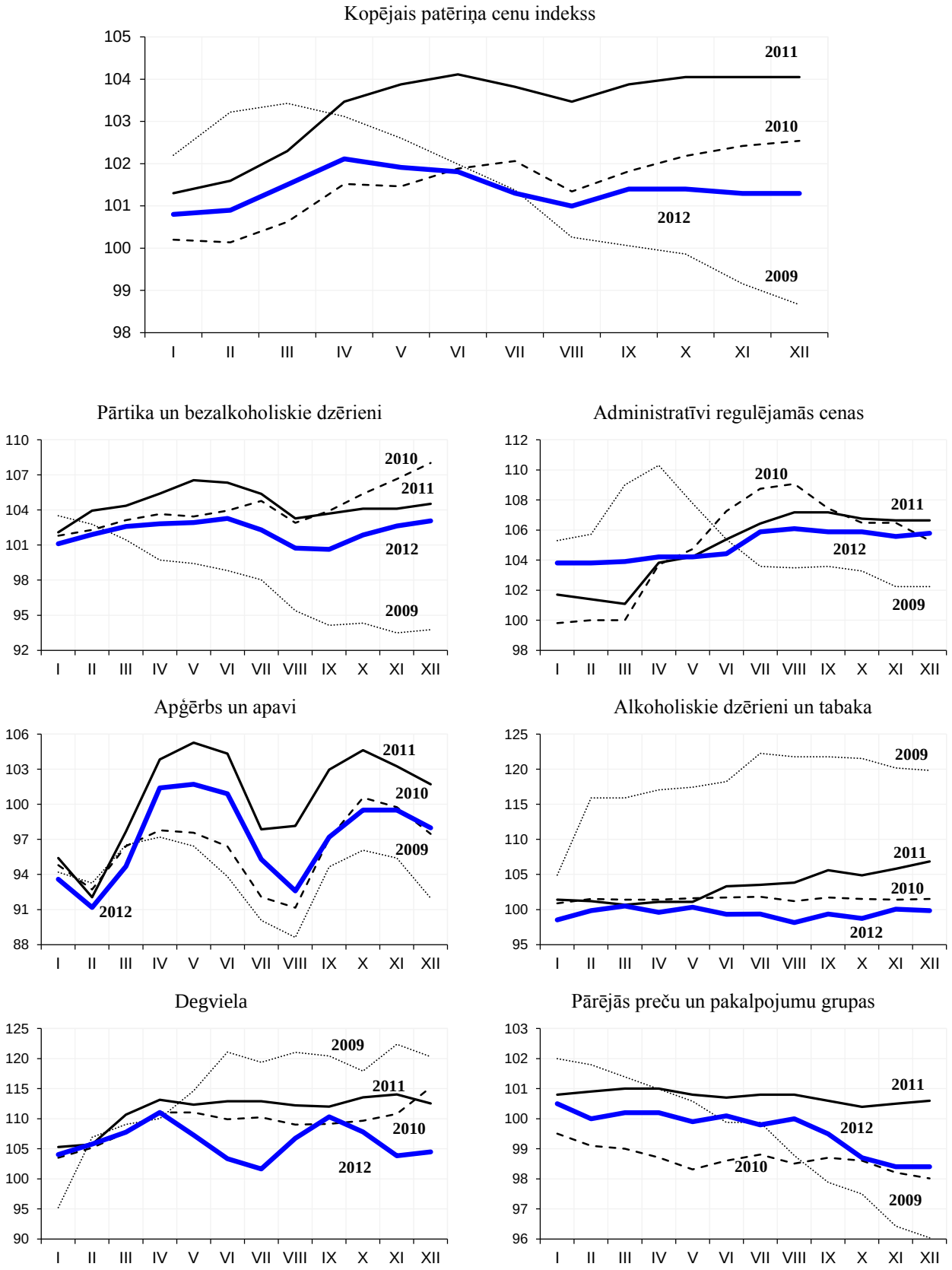

7.3.attēls. **Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu**

12 mēnešu inflācija, procentpunkti

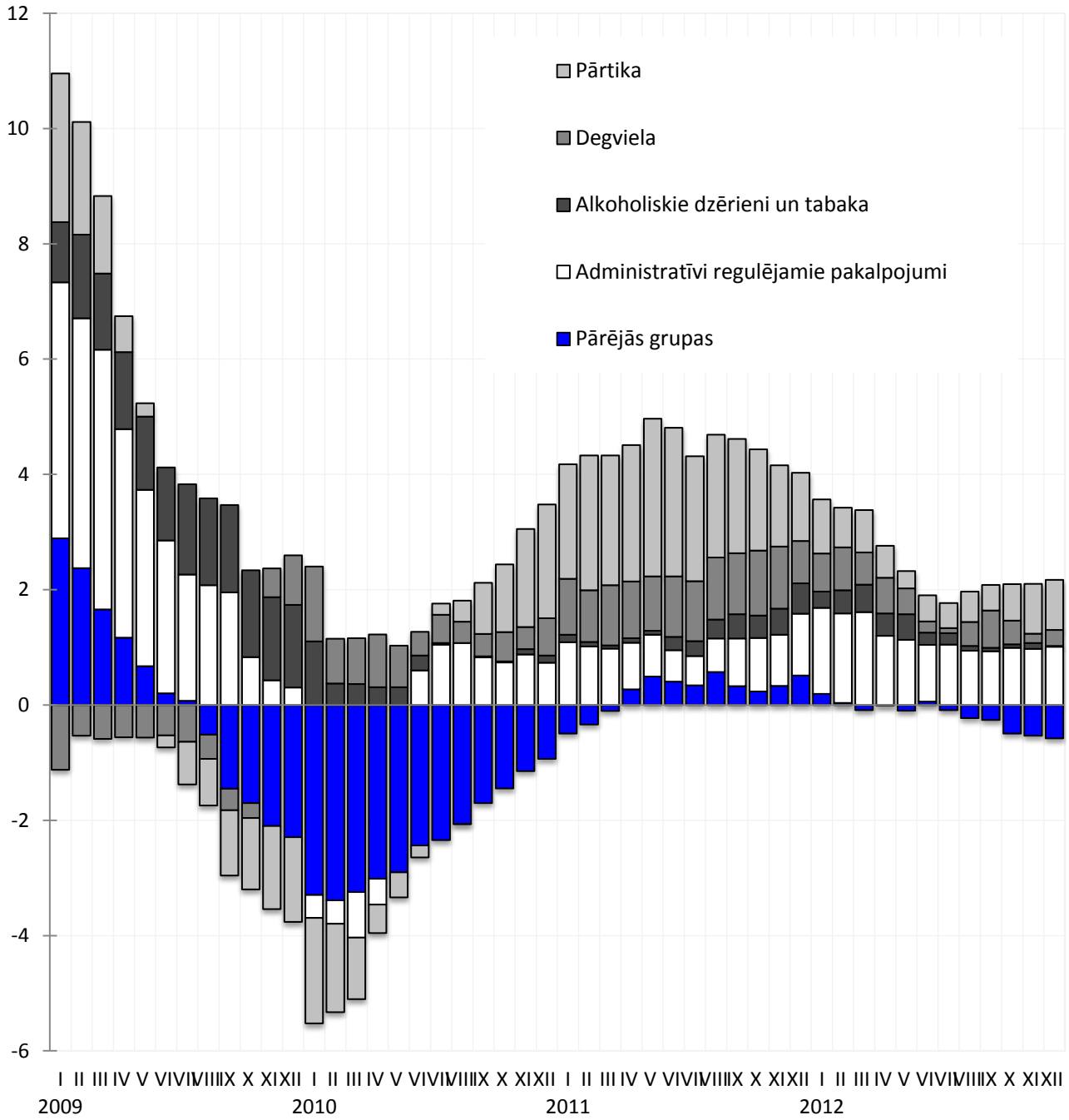

7.4.attēls. **Saskaņotais patēriņa cenu indekss pa mēnešiem**, 2009.gada decembris =100

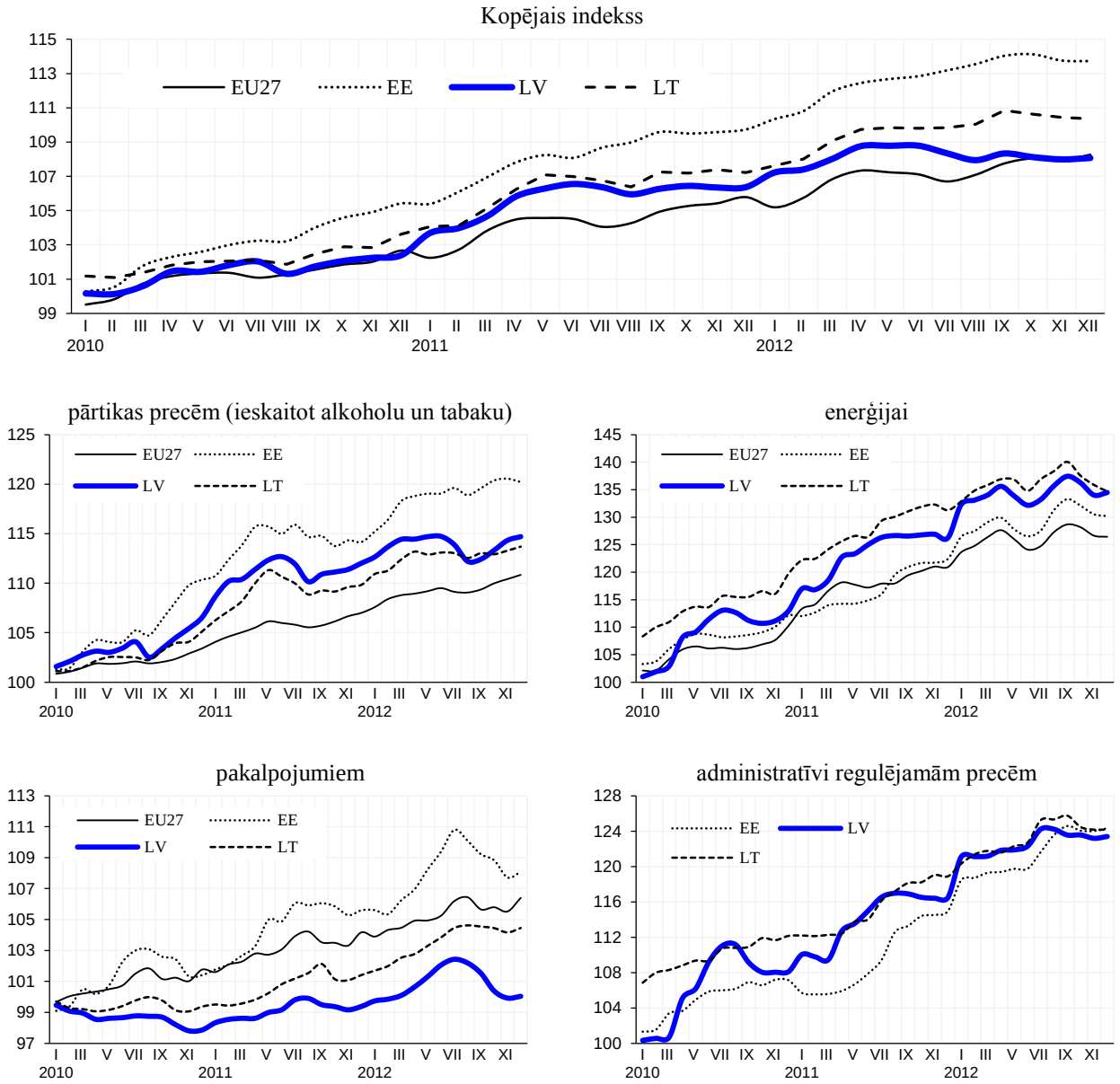

7.5.attēls. **Ražotāju cenu pārmaiņas**

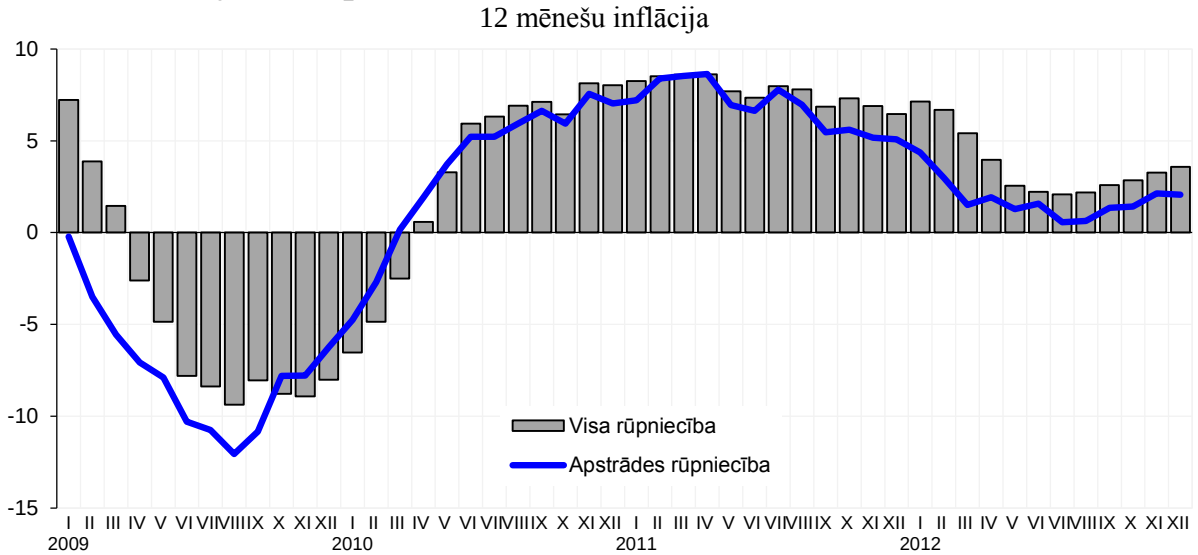

7.6.attēls. **Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā**

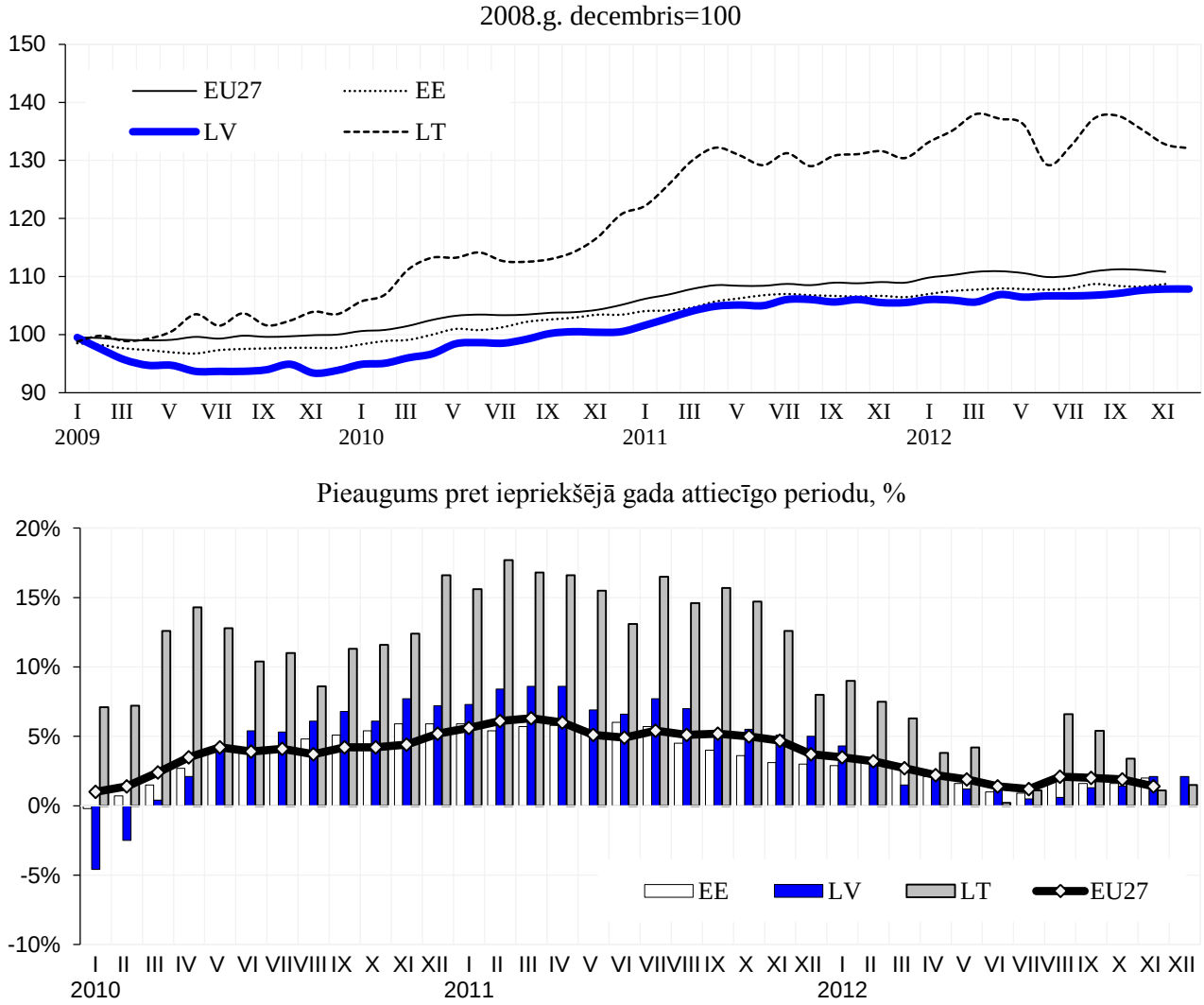

7.7.attēls. **Patēriņa cenu, ražotāju cenu un tirgus pakalpojumu pievienotās vērtības deflatora izmaiņas**, izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, %

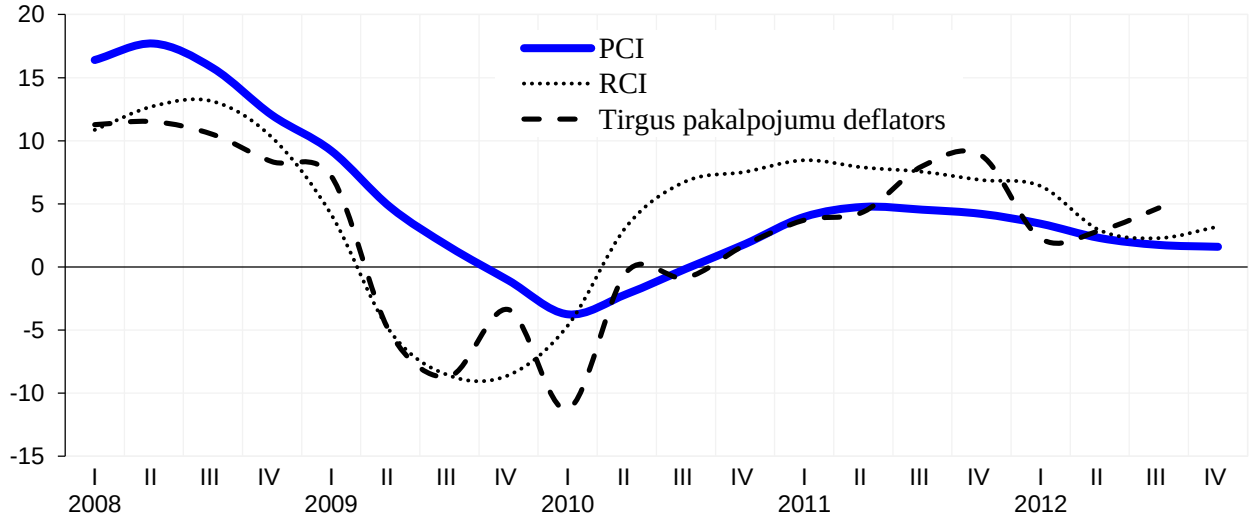

8. Prognozes

Tautsaimniecības attīstība

2012.gadā Latvijas ekonomika bija noturīga pret ārējās vides satricinājumiem – turpināja palielināties eksports, pieauga ražošanas apjomi apstrādes rūpniecībā. Situācijas uzlabošanās darba tirgū veicināja privātā patēriņa pieaugumu un atbilstoši palielinājās arī mazumtirdzniecības apjomi. Nodokļu ieņēmumi bija lielāki nekā tika prognozēts iepriekš. Pretēji tendencēm ES, Latvijas iedzīvotāju un uzņēmēju konfidence nepasliktinājās. Kopumā 2012.gadā pēc Ekonomikas ministrijas novērtējuma IKP ir pieaudzis par 5,2 procentiem.

Arī turpmākā Latvijas tautsaimniecības izaugsme joprojām būs cieši atkarīga no eksporta iespējām, tāpēc lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību. Starptautiskais Valūtas fonds prognozē, ka 2013.gadā globālās ekonomikas izaugsme varētu būt straujāka nekā 2012.gadā, vienlaikus Eiropā tuvākajā nākotnē izaugsme būs vāja un atveseļošanās – pakāpeniska.

Saglabājoties vājam pieprasījumam ārējos tirgos, sagaidāms, ka Latvijas preču un pakalpojumu eksporta apjomu pieaugums 2013.gadā būs mērenāks nekā iepriekšējos gados. Pie tam liela nozīme eksporta apjomu pieaugumā būs spējai palielināt konkurētspēju un atrast jaunas tirgus nišas. 2013.gadā turpinās palielināties iekšzemes pieprasījums. Tomēr strauju privātā patēriņa kāpumu joprojām ierobežos relatīvi augstais bezdarbs un mājsaimniecību parādsaistības. Kopējo investīciju dinamiku ietekmēs komercbanku piesardzīgā kreditēšanas politika, bet privātā sektora investīcijas noteiks uzņēmēju nogaidošais noskaņojums attiecībā uz nākotnes perspektīvām.

Ekonomikas ministrija prognozē, ka Latvijas ekonomikas izaugsme 2013.gadā būs nedaudz mērenāka nekā 2012.gadā un IKP pieaugums varētu būt 4% robežās.

8.1.tabula. **IKP dinamika**, % pret iepriekšējo gadu

	2010	2011	2012p	2013p
IKP no izlietojuma puses	**-0,3**	**5,5**	**5,2**	**4,0**
Privātais patēriņš	2,4	4,8	5,5	4,1
Valsts patēriņš	-7,9	1,1	-4,1	1,8
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-18,1	27,9	13,2	2,5
Eksports	11,6	12,7	7,0	4,8
Imports	11,4	22,7	3,6	5,9
IKP pa nozarēm	**-0,3**	**5,5**	**5,2**	**4,0**
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	-8,9	-0,5	6,6	3,1
Apstrādes rūpniecība	19,1	11,7	9,2	5,4
Pārējā rūpniecība	2,8	-0,9	-1,6	3,2
Būvniecība	-31,1	11,9	12,9	3,0
Tirdzniecība, izmitināšana	0,2	9,5	7,3	4,8
Transports un uzglabāšana	-1,8	8,1	3,6	2,5
Citi komercpakalpojumi	2,5	1,2	2,9	4,1
Sabiedriskie pakalpojumi	-8,2	0,6	-0,2	2,7

p – Ekonomikas ministrijas prognoze

2013.gadā visās tautsaimniecības pamatnozarēs sagaidāma izaugsme, tomēr pieauguma tempi būs nedaudz lēnāki nekā 2012.gadā. Arī 2013.gadā joprojām vērā ņemams ieguldījums izaugsmē būs uz eksportu vērstām nozarēm – it īpaši apstrādes rūpniecībai, kurā pieauguma tempi sagaidāmi augstāki nekā vidēji tautsaimniecībā. Augot privātajam patēriņam, palielināsies tirdzniecības nozares un komercpakalpojumu apjomi. Lēnāka izaugsme 2013.gadā varētu būt būvniecības, kā arī sabiedrisko pakalpojumu nozarēs.

Darba tirgus

Sagaidāms, ka situācija darba tirgū turpinās uzlaboties. Vienlaikus, līdz ar ekonomikas izaugsmes tempu pakāpenisku palēnināšanos, arī darba tirgus atlabšana turpmāk varētu kļūt mērenāka. Saskaņā ar Ekonomikas ministrijas novērtējumu, 2012.gadā nodarbināto skaits palielinājās par 2,7%, salīdzinot ar 2011.gadu. Turpretim 2013.gadā nodarbinātības pieaugums varētu būt nedaudz lēnāks – aptuveni 2,4%, salīdzinot ar 2012.gadu.

8.1.attēls. **Darba tirgus attīstības tendences**

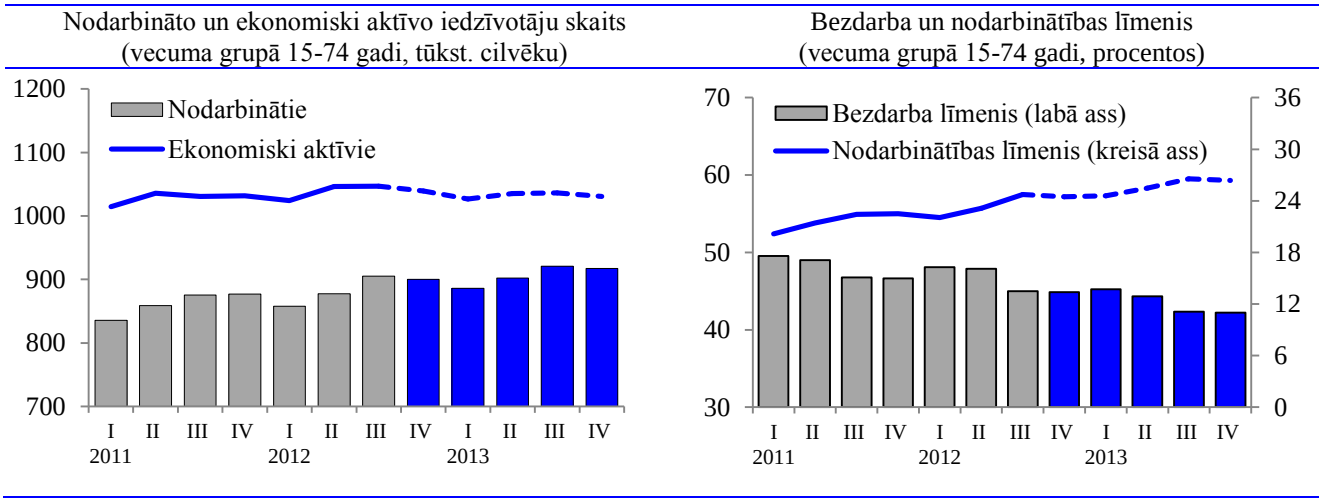

*līdz 2012.gada 2.ceturksnim atspoguļoti faktiskie dati

2013.gadā būtiskākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums sagaidāms apstrādes rūpniecībā un komercpakalpojumu sektorā. Minētās nozares nodrošinās vairāk nekā trīs ceturtdaļas no jauno darbavietu pieauguma.

Turpinās samazināties arī bezdarbs. Pēc Ekonomikas ministrijas aplēsēm 2012.gadā bezdarba līmenis varētu veidot 14,8%, kas ir par 1,4 procentpunktiem mazāk nekā 2011.gadā (16,8%). Savukārt līdz 2013.gada beigām vidējais bezdarba līmenis varētu samazināties līdz aptuveni 11%, bet gada vidējais rādītājs varētu būt 12-13% robežās.

Cenas

Ekonomikas ministrija prognozē, ka kopumā 2013.gadā sagaidāma mērena cenu dinamika 1,5% robežās un cenu izmaiņas būs tuvas sezonālo svārstību līmenim. Saistībā ar administratīvi regulējamām cenām 2013.gada pirmajā pusē nozīmīgas pārmaiņas nav sagaidāmas. Neliela ietekme varētu būt iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes samazināšanai, kas veicinās privāto patēriņu.

8.2.attēls. **Patēriņa cenu tendences**

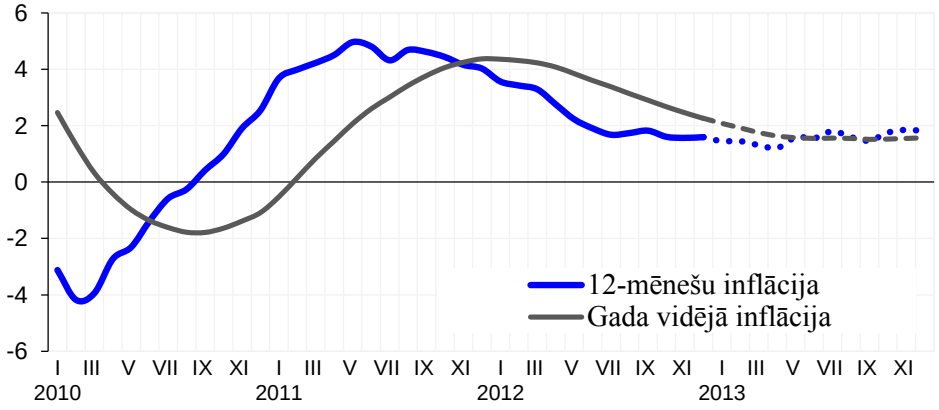

Vienlaikus saglabāsies liela nenoteiktība saistībā ar pārtikas un degvielas cenām pasaulē.

Ekonomikas ministrs D.Pavļuts

Vīza: Valsts sekretāra
pienākumu izpildītājs
valsts sekretāra vietnieks A.Liepiņš

23.01.2013. 15:02
9803
Jānis Salmiņš
Janis.Salmins@em. gov.lv, 67013112